Umbrot með **InDesign**CS 3.0

Margrét Rósa Sigurðardóttir og Elías Ívarsson

Efnisyfirlit

Formáli	3
1. kafli – Tölvuumhverfi í hönnur	16
Tölvuumhverfið	6
Möppuskipulag	6
Ritvinnsluforrit og umbrotsforrit	7
Prófarkir	7
Pappír og litur í offsetprentun	8
Arkir	9
Dummy	9
Vistun mynda	10
Ritvinnsla	10
Vistun texta	10
Gátlisti við hönnun prentgripa	11
Prentferli í útgáfu	11
č	

2.kafli -

Grunnstillingar og valmyndir	12
Stærð skjala	
Skjöl sem unnið er með	
Textareitir	13
Myndareitir	13
Strik	13
Frumstilling forrits	14
Tólastikan	16
Stjórnborð	17

Valblöð18	3
Fæll	}
Ritstýring18	3
Uppsetning19	)
Letur19	)
Textalýsingarreitur20	)
Hlutir20	)
Töflur21	L
Útlit22	2
Grunnlínugrind22	2
Gluggi23	3
Hjálparbók23	3
3.kafli – Verkfæri 24	Ļ
Nýtt skial 24	ŀ
Síðuspialdið 24	ŀ
Hiálparlínur 25	5
Dálkar 26	í
Töflur með dálkastýringum 26	ś
Textaiöfnun 27	, 7
Lóðrétt jöfnun texta 28	2
Fiarlægð frá efri brún 28	2
Texti í ramma 29	2
Fiorlangă tauta frá ramma	, ,
Fjanægo texta fra ramma	, ,
Starastyringardiao	/
Leturstyringardiao29	1

Reitbreytingarblað29
Orðskiptingar30
Orðabók30
Hópun
Bilajöfnun hluta32
Undirstrikun32
Textaflæði um mynd33
Forstafur
Litir
Litakassi
Rammar
Fylgiskjölum safnað saman35
Export
Prentun
Safn
4. kafli – Verkefni
1.verkefni
Nýtt skjal búið til, vistað, stillt og sóttur texti
2.verkefni
Stílsíður, sjálfvirkt textaflæði,
sjálfvirkt blaðsíðutal
3.verkefni44
Stílsnið
4.verkefni46
Litir

5.verkefni
Myndir, reitir, skurður, stækkun,
minnkun, rammar
6.verkefni52
Strik, form, skrifa á strik,
breyting á formum
7.verkefni56
Bæklingur A4 - 6 bls.túristabrot, útskot
8.verkefni
Dagblaðaumbrot, orðskipting, myndaröðun
9.verkefni60
Bók, leturval
10.verkefni62
Læsileiki
11.verkefni
Textavinnsla
5. katli – Læsileiki
Greinarmerkjasetning76

1. kafli Tölvuumhverfi – hönnun

Í nútímaþjóðfélagi er gefið út allskonar lesefni; dagblöð, tímarit, auglýsingabæklingar, bækur, fréttabréf og vefsíður.

Með tilkomu tölvunnar og öflugra umbrotsforrita er flestum gert kleift að setja upp og hanna efni sem er gefið út fyrir almenning að lesa og skoða.

Helstu verkfæri, sem fagmenn í prentiðnaði nota, eru forrit eins og PhotoShop (talið eitt öflugasta myndvinnsluforritið), Freehand, Illustrator, CorelDRAW, QuarkXpress og In-Design, en tvö síðastnefndu eru öflugustu umbrotsforrit á markaðnum í dag.

Tölvuumhverfið

Þessi bók miðast við InDesign umbrotsforritið á Macintosh-tölvum. Ekki verður farið sérstaklega í PC-útgáfu InDesign. Munur á þessum tveimur tölvuumhverfum er lítill og ætti notendum PCtölva að gagnast þessi bók jafn vel og notendum Macintosh-tölva.

Möppuskipulag

Mikilvægt er að hafa skipulag á þeim gögnum sem notuð eru við umbrot. Best er að fyrir hvert verkefni sé búin til sérstök mappa.

Myndir í verkefnið, ætti að setja í sérstakar möppur, sem eru geymdar í sömu möppu. Þetta er sérstaklega mikilvægt ef ætlunin er að prenta verkið í prentsmiðju.

Munur á ritvinnsluforriti og umbrotsforriti

Mörg ritvinnsluforrit hafa umbrotsmöguleika, en þeir eru takmarkaðir. Umbrotsforrit eru sérhæfð forrit til að vinna með texta og myndir, á léttan en nákvæman hátt og í þeim má einnig skrifa texta. Venjulega er texti skrifaður í ritvinnsluforriti og síðan færður inn í umbrotsforrit. Sama á við um myndvinnslu og myndvinnsluforrit.

Í dag er úr nokkrum umbrotsforritum að velja. Langflest atvinnufólk notar InDesign eða QuarkXpress. Af vel þekktum forritum má einnig nefna Adobe PageMaker og Microsoft Publisher.

Í fljótu bragði virðist lítill munur á ritvinnsluog umbrotsforriti því að bæði meðhöndla texta og myndir. Ritvinnsluforrit eru ákjósanleg fyrir textavinnslu enda hönnuð til þess. Þau eru hentug við textainnslátt og að gefa út einblöðunga og smábæklinga, jafnvel með teikningum og ljósmyndum.

Í ritvinnsluforritum er minni sveigjanleiki í meðhöndlun síðustærða en í umbrotsforritum. Mikið vantar upp á að ritvinnsluforrit bjóði upp á alla þá prentliti sem fullkomnar prentvélar ráða við en litameðhöndlun er einmitt lykilatriði við að skila vönduðu prentverki.

Uppsetning mynda er auðveldari í umbrotsforritum en í ritvinnsluforritum. Myndir eru minnisfrekar og þyngja vinnslu tölvunnar mikið og því vinnslan hægvirk þegar unnið er með margar myndir í ritvinnslu. Umbrotsforrit getur hins vegar unnið með margar myndir og stórar án þess að vinnsla þyngist að ráði.

Þegar kemur að lokafrágangi til prentsmiðju skilur verulega þarna á milli þar sem ritvinnslu-

forrit hafa ekki innbyggða möguleika til að prenta út blaðsíður fyrir nútíma skeytingu og plötutöku í prentsmiðju. Forrit eins og InDesign er öflugt en um leið tiltölulega einfalt í notkun. Það er öflugt að því leyti að það uppfyllir kröfur fagfólks um gæði og getu en býður samt upp á aðgengilegt vinnuumhverfi sem þægilegt er að vinna í.

Í umbrotsforriti fæst betri yfirsýn yfir kafla og bókahluta, skipulag bæklinga og tímarita, yfirsýn yfir myndir og litauppsetningar. Gott vald næst á mismunandi textasvæðum og það býður fjölbreytileika í útlitshönnun. Helsti kostur ritvinnslunnar er að skila góðu umhverfi fyrir textavinnslu og frágang á handriti.

Prófarkir

Prófarkalestur er mikilvægur þáttur í framleiðslu lesefnis. Góð regla er að texti sé yfirlesinn og leiðréttur á *handritastigi*. Er þá prentað úr ritvinnsluforriti, lesið yfir á pappír og merkt við villur og breytingar og síðan eru leiðréttingarnar fluttar inn í textann í ritvinnsluforritinu. Einnig þarf að prófarkalesa oftar, *síðuprófarkir* þarf að lesa og skoða eftir að *hönnun* verks er hafin.

Pappír og litur í offsetprentun

Ef á að *brjóta um* fyrir *offsetprentun* þarf í byrjun að huga að eftirtöldu:

> Pappír Litaval *Arkarbrot*

Val á pappír er grunnatriði sem alltaf þarf að skoða áður en *prentverk* hefst. Pappír er til í miklu úrvali, huga þarf að:

> Þykkt, þyngd Lit *Áferð* Verði

Litaval skiptir líka miklu máli strax á undirbúningsstigi. Við litaprentun í prentsmiðju eru litir settir saman úr þremur höfuðlitum auk svarta litsins (black):

> Blár (cyan) Rauður (magenta) Gulur (yellow)

Litum er blandað með því að prenta einn í einu. Prentun í *höfuðlitunum* gerist því í fjórum skrefum.

Einfaldari prentvélar bjóða aðeins upp á að einn litur sé keyrður í einu en til eru stærri prentvélar sem leyfa að allir litirnir séu prentaðir hver á eftir öðrum í sömu keyrslu.

Umstang og verð prentverks fer að sjálfsögðu talsvert eftir því hve margir litir eru notaðir og hve stór hluti prentverks er hafður í lit.

Prentlitir

Offsetprent hefur ráðið ríkjum sem gæðaprent á Íslandi. Liturinn sem settur er í prentvélarnar er kallaður *farvi.*

Prentlitir á hönnunarstigi í tölvuforritum heitir ýmsum nöfnum s.s. CMYK, prosess, fjórlitur.

Plata meo svortum li	Plata	með	svörtum	lit
----------------------	-------	-----	---------	-----

Ĺ	01	LL	9
2	15	14	63

Arkir

Skýringarmyndirnar eru dæmi um stöðluð *brot* 8 síðna *prentforms* þar sem átta síður prentast sitt hvoru megin á *örk*. Önnur hliðin er prentuð með aukalit umfram svartan miðað við að fremsta og aftasta síða bæklings séu í lit. Þá sést hvar litasíðurnar lenda og haga þarf skipulagi umbrots í samræmi við það. Plata með aukalit

2	15	6	8
4	13	16	1

Dummy

Til að sjá hvernig síðunum er raðað er tekið A4 blað og það brotið um eins og prentörk til að fá litla bók með réttum síðufjölda. Þá eru síðurnar tölusettar og svo sléttað úr blaðinu. Þá sést hvar síðurnar lenda og má ákvarða litasíður út frá því.

Best er alltaf í þessum efnum að fá ráðgjöf hjá þeim fagmönnum sem eiga að prenta verkið.

œ	ю
	4

6	٢
ω	2

Vistun mynda

Nauðsynlegt er að hafa myndvinnsluforrit á borð við Photoshop. Forritið getur vistað myndir í ýmsu formi sem InDesign þekkir; jpg, tif, eps og bmp, eftir því hvað hentar hverju sinni. Best er að nota TIF myndir í umbrot og því hærri upplausn sem þær hafa, því betra. Þó er ekki nauðsynlegt að upplausn sé hærri en 300 pixel á tommu.

Ritvinnsla

Þegar unnið er í umbroti er mikilvægt að hafa góða ritvinnslu tiltæka. Flest umbrotsforrit bjóða upp á ágæta textaritla. Þegar textaskjöl koma í umbrot er ekki óalgengt að þurfi að vista þau á formi eldri útgáfa af viðkomandi ritvinnsluforriti áður en þau eru tekin inn í umbrotsforritið. Oft eru höfundar texta með nýrri útgáfu ritvinnsluforrits í gangi en umbrotsforritið ræður við og þarf að laga slíkt áður en hafist er handa við umbrot. Umbrotsfólk og hönn-

Í Save as Format vallistanum er nú valið að vista skjalið sem Unicode. Þegar stutt hefur verið á Save hnappinn myndast annað eintak af skjalinu og þá í Unicode-staðli.

Vístunarglugginn opnast með því að gefa File, Save Askipun í Word ritvinnsluforritinu.

Format:	✓ Microsoft Word document	7
Append file extens	Document Template Text Only	
	Text Only with Line Breaks	
æro:	MS-DOS Text	
New Folder	MS-DOS Text with Line Breaks	
the mile atticher	Rich Text Format	
	Unicode Text	
	Web Page	
	Stationery	
	Speller Custom Dictionary	
	Speller Exclude Dictionary	
	Word 4.0 for the Macintosh	
	Word 5.0 for the Macintosh	
	Word 5.1 for the Macintosh	

uðir lesmáls fá oftast textann tilbúinn, vistaðan í ritvinnsluforritum.

Vistun texta

RTF (Rich Text Format) kóðun heitir staðallinn sem öll ritvinnsluforrit nota sem grundvöll að uppsetningu texta. Þegar skipt er í *efnisgreinar*, letri eða leturgerðum og dálkauppsetningum er breytt, styðst ritvinnsluforritið við eiginleika RTF. Hvert ritvinnslukerfi meðhöndlar slíka kóðun á sinn hátt en í öllum ritvinnslukerfum er hægt að vista skjal með .RTF endingu og þá í staðlaðri kóðun.

Sé Word notað við textavinnslu og skjalið vistað sem Word Document kemur það inn í InDesign með kóðun sinni sem þarf að eyða þó svo að textinn haldist réttur að öðru leyti.

Best er fyrir textavinnslu í InDesign í Macintosh-umhverfi, að vista texta úr ritvinnsluforritum sem Unicode Text.

Gátlisti við hönnun prentgripa

Er handritið frágengið, eða þarf að spyrjast fyrir um eitthvað?

Liggur ljóst fyrir hvaða áhrif prentgripurinn á að hafa? (selja, upplýsa, vinalegur, aggressívur)

Hvaða fyrirmæli liggja fyrir um áherslur í texta? (hvað er mikilvægt, hvað ekki)

Er búið að ákveða pappírsstærð og blaðsíðufjölda?

Hvaða myndefni á/má nota?

Er myndefni til staðar og í hvaða formi?

Þarf að taka tillit til lógó-reglna? (fastir litir, uppröðun, stærðir, letur)

Er um litaprentun að ræða?

Á að reikna með normal lesfjarlægð og eðlilegum lestraraðstæðum?

Á að taka tillit til sérþarfa lesendahóps? (börn, treglæsir)

Er búið að taka ákvörðun um pappírsgerð og lit, prentaðferð og upplag?

Eru allir sammála skilum (nákvæmar tímasetningar)?

Er búið að reikna út kostnað á verkinu (filmuvinnu, prentun og frágang)?

Prentferli í útgáfu

Texti:	Prófarkalestur - leiðréttur texti
Myndefni:	val á myndum
Hönnun:	leturval, uppsetning, áherslur)
Myndvinnsla:	Litgreiningar
Umbrot:	Síðuprófarkir - leiðréttingar/breytingar - lokaprófarkir - leiðréttingar
Prentsmiðja:	Útskot - plötugerð - prentun - frágangur í bókbandi

2.kafli Grunnstillingar og valmyndir

Í InDesign umbrotsforritinu er aðallega unnið með þrjá hluti: Myndareiti, textareiti og strik. Reitirnir geta verið sýnilegir eða ósýnilegir. Myndir eru teknar inn í reiti, sem má líkja við göt, þar sem myndin liggur á bakvið. Auðvelt er að færa til og laga stærðir svo henti.

Texta má tengja á milli reita hvort sem þeir eru á sömu síðu eða ekki. Reitirnir tryggja að texti flæðir ekki út fyrir, þó svo að texta sé bætt inn í.

Nauðsynlegt er að temja sér öguð vinnubrögð, nota stíla og stílsíður og að sjálfsögðu að undirbúa verk áður en hafist er handa.

Stærð skjala

InDesign-skjöl eru að jafnaði ekki mjög stór þar sem myndir eru laustengdar við skrána. Myndirnar, sem við setjum inn á InDesign-síðurnar eru í raun Preview. Hlutir (object) geta þó stækkað skjölin nokkuð. Stærri verkefni má vinna í mörgum bútum sérstaklega ef margir vinna að sama skjali.

Skjöl sem unnið er með

Í InDesign er unnið með tvær gerðir skjala, textaskjöl og myndir. Texta má taka inn í umbrotsforritið úr Word sniði, WordPerfect, TXT, RTF, Unicode o.s.frv.

Myndir geta verið á ýmsu sniði. Ef senda á skjalið í prentsmiðju er algengast að nota TIFF, EPS eða JPG myndasnið.

Ljósmyndir, sem prentast eiga á hefðbundinn hátt í prentsmiðju, eiga að jafnaði að vera í stærðinni 300 punktar á tommu (pt/inch) og í grátónaskala eða í CMYK (fjórlit). Strikamyndir eru betri í hærri upplausn, t.d. 600 pt/inch.

Myndir og strik sem gerð eru í Word, koma ekki með þegar texti er tekinn inn í InDesign. Stillingar (tölugildi) fyrir dálkastýringar koma heldur ekki með þó stýringarnar sjálfar komi með.

Textareitir

Textareiti eru búnir til með því að velja textatólið og draga reit á síðu, blikkar þá bendillinn tilbúinn til ritvinnslu, vélritunar eða til að sækja texta (Place).

Ef sóttur er texti verður sjálfkrafa til textareitur, einnig er valinn hefur verið sjálfvirkur textareitur á stílsíðu.

Myndareitir

Myndareiti eru búnir til með því að velja viðeigandi áhald á tólastiku og draga reit á síðu, sækja síðan mynd með Place. Einnig má fara beint í Place og verður þá myndareiturinn til sjálfkrafa.

Myndareitir eru tvöfaldir, ytri rammi og innri rammi. Ytri ramminn (svarta örin velur reitinn) er heildarreiturinn, innri ramminn (hvíta örin velur) stýrir innhaldi myndareitsins.

Strik

Valið er strikaáhald á tólastiku. Tveir valkostir eru; beint strik og strikablýantur. Undir beina strikinu er áhald Type-on-Path, þar sem valið er að skrifa texta ofaná form eða strik. Þegar teikna á beint strik, lárétt eða lóðrétt, má halda niðri shift-hnappi meðan teiknað er, helst þá strikið beint.

Frumstilling forrits

Preferences

Í upphafstillingum ætti einungis að breyta því sem þörf er fyrir en varast að breyta, haka eða afhaka án þess að vita nákvæmlega um viðkomandi skipun.

Valblað - InDesign-Preferences-General skipun opnar glugga þar sem settar eru upphafsstillingar fyrir forritið. Breytingar, sem gerðar eru áður en nýtt skjal er búið til, haldast inni sem grunnskipanir (default) í Preferences, en breytingar sem gerðar eru þegar skjal er opið, gilda einungis fyrir viðkomandi skjal.

Hægt er að fara beint í valda stillingaglugga en byrjið á því að velja General.

Gott er að byrja á því að stilla nokkur atriði þegar forritið er ræst í upphafi. Reglustikur þarf að stilla á millimetra, íslenskar gæsalappir valdar, íslensk orðabók og afrit.

InDesign	File	Edit	Lay	out	Туре	Object	Table
About In Configure	Design e Plug-	 -ins	2	0 110	100 9	0 80 7	0 60 50
Preferenc	es	7		Ge	neral		жк
Services		~	F	Те	xt	in:	-
Hide InDe Hide Othe Show All	esign ers	∕C#	н	Un Gr Gu	mpositi its & In ids ides & I	ion crements Pasteboai	 rd
Quit InDe	sign	¥	Q	Die Sp Sto Dis File Mu Up	ctionary elling ory Edito splay Pe e Handl Iltilingu dates	r or Display erformand ing ial	/ :e

Í valblaði Preferences-Text er sett inn gildi fyrir Superscript og Subscript en þau gildi ráða því hvernig upp- og niðurstafir (1/2) líta út.

General	Text				
Text					
Composition	Character Settings				
Units & Increments	Size Position				
Grids	Superscript: 58.3% 33.3%				
Guides & Pasteboard	Cuberrint: 59.29/ 22.29/				
Dictionary	Subscript: 38,5% 55,5%				
Spelling Stop: Editor Display	Small Cap: 70%				
Display Performance					
File Handling	Type Options				
Updates	Vilse Typographer's Quotes				
Multilingual	Automatically Use Correct Ontical Size				
	Triple Click to Salect a Line				
	riple Click to Select a Line				
	Adjust Text Attributes when Scaling				
	Apply Leading to Entire Paragraphs				
	Links				
	Create Links When Placing Text and Spreadsheet Files				
	Input Method Options				
	Use Inline Input for Non-Latin Text				
	(Cancel) (OK				

Í Units & Increments er valdar stikur. Gott er að frumstilla forritið með millimetrastikum í upphafi.

Preferences Units & Increments Ruler Units Origin: Spread 1 Horizontal: Millimetres \$ points dos & F ÷ Vertical: Millimetres nan points ory Editor Display Keyboard Increments isplay Perform Cursor Key: 0,25 mm pdates Size/Leading: 2 pt Baseline Shift: 2 pt Kerning: 20 /1000 em Cancel Preferences Dictionary Language: Icelandic • its & Ir Hyphenation: Circle Noetics • Spelling: [No vendor] ; Double Ouotes: • or D Single Quotes: \$ splay Perfor le Hand Hyphenation Exceptions Compose Using: User Dictionary and Document User Dictionary Merge User Dictionary into Document Recompose All Stories When Modified Cancel OK 0 3 1 5 0 1 5 160 170 180 6 7 8 9 10 11 12 1 9 0 2 0 0 13 14 15 16 17 2 1 0 18 19 2 2 0 20 21 22 3 23 24 2 4 0 25 26 2 **→** 14 4 104,14% 27 1

lappir eins og sést á myndinni.

Í Dictionary er valið tungumál og íslenskar gæsa-

fyrir blaðsíður, flettihnappar, stilling fyrir skjástærð skjals m.m.

Neðst til vinstri á vinnusvæðinu er flettiskilti

Tólastikan

Tools

leikar tólanna.

Með F8 má á víxl kalla fram tólastikuna eða fela. Þetta er mest notaða stikan í InDesign og gott að hafa hana alltaf upp við. Hægt er að fela hana ef hún er fyrir þegar verið er að vinna á stórum fleti.

Nokkur tólanna á tólastikunni hafa lítinn þríhyrning neðst til hægri í hnapp sínum. Sé mús haldið niðri á þessum hnöppum sjást fleiri eigin-

Velja má fríhendis teiknitól sem leyfa að teiknaðir séu myndareitir og

Í nokkrum tólum eru lítil ör neðst til vinstri, ef tól er valið og músahnappi haldið niðri birtast fleiri tól.

Tab-hnappurinn opnar og lokar tólastikunni, stjórnborðinu og opnum gluggum.

Stjórnborð Dock

Stjórnborðið má hreyfa til eftir hentugleikum á skjáborðinu. Þessi stika leyfir stillingar á mörgum algengustu eiginleikum textareita og myndareita.

Valblöð

Fæll

File

Á File valblaðinu eru sótt ný skjöl, opnuð skjöl í InDesign, samskipti við önnur forrit, sóttar myndir og texti. Vistanir, frágangur fyrir prent og prentstillingar.

Ritstýring

Edit

í Edit-valblaðinu er ritstýring. Þar eru sóttar textaskipanir, ritvinnsla s.s. klippa og líma texta og reiti.

Þar er einnig sótt orðabókin til að vinna með orðskiptingar í texta.

Undo Page Break		ЖZ
Redo	Û	ЖZ
Cut		ЖΧ
Сору		жc
Paste		жv
Paste Into	7	жv
Paste in Place	τû	жv
Clear in sour or InDesign shall seen m		¥ 🛛
Duplicate		ЖD
Step and Repeat	Û	ЖV
Select All		ЖA
Deselect All	Û	ЖA
Edit in Story Editor		
Find/Change		ЖF
Find Next	7	ЖF
Check Spelling Dictionary	7	жL
Transparency Blend Space Transparency Flattener Pre	sets	•
Colour Settings		
Assign Profiles		
Convert to Profile		
Keyboard Shortcuts		

Uppsetning

Layout

Layout-valblaðið inniheldur m.a. aðgang að uppsetningu og útliti vinnusvæðis, hjálparlínuútlit, flettingu blaðsíðna í skjali, kaflanúmeringu og skráningu gefinna hluta.

Letur

Туре

Type-valblaðið inniheldur, til viðbótar við letur og leturstærðir (sem einnig eru tiltækar á stjórnborði), sniðkassa leturs og efnisgreina, myndletur, breytingar á letri.

Hér má einnig stilla að sjást eigi falin tákn í texta og fleiri skipanir sem varða texta og letur.

Layout

Margins and Columns	
Ruler Guides	
Create Guides	
Layout Adjustment	
First Page	☆ 光 ‡
Previous Page	☆‡
Next Page	☆‡
Last Page	☆発ま
Next Spread	17
Previous Spread	17
Go Back	¥ \$
Go Forward	\$ \$£
Numbering & Section Op	tions
Table of Contents	
Update Table of Contents	s
Table of Contents Styles.	

Гуре	
Font	•
Size	ioro 🕨 i
Character	企業D
Paragraph	企業F
Tabs	企ℋT
Glyphs	
Story	
Character Styles	仓F11
Paragraph Styles	F11
Create Outlines	企業O
Find Font	F13
Change Case	•
Type on a Path	•
Insert Special Character	•
Insert White Space	•
Insert Break Character	•
Fill with Placeholder Text	
Show Hidden Characters	жı
Recover Greek Text	•

Hlutir

Objects

Þegar reitur er valinn er hægt að hafa beinan aðgang að ýmsum aðgerðum undir Object-valblaðinu.

Þar er hægt að breyta reitum, stækka reiti og minnka, raða reitum ofaná aðra reiti.

Einnig stýra stærð mynda inni í reitum.

Textalýsingarreitur

Text Frame Options

Mikilvægt er að þekkja valkosti Text Frame Options. Reitur er valinn og sóttur textalýsingarreitur undir Object.

reits

reit

Töflur

Table

Í InDesign er hægt að búa til töflur á einfaldan máta og setja inn dálka og raðir.

Cell O	ptions
Text Strokes and Fills Row	s and Columns Diagonal Lines
Weight: ≑ 1 pt 🛟	Type:
Colour: [Black] Overprint Stroke	Tint: ⁺ 100%
Gap Colour: [Paper] Overprint Gap	🗘 Gap Tint: 👻 100%
Cell Fill	
Colour: [2] [None]	Tint: ÷ 100%
Preview	Cancel OK

Töflur er með tilbúnum dálkum og röðum, haus og fæti og ýmsum fyllingarmöguleikum. Fjölbreyttir möguleikar á stillingum.

Útlit View

Hér eru stillingar á útliti vinnusvæðis skjalanna.

✓ Overprint Preview	CO#Y
Proof Setup Proof Colours	•
Zoom In	₩=
Fit Page in Window	ж- Ж0
Actual Size	¥1
Display Performance	€#0
Structure Hide Hyperlinks	×
Hide Master Items	
Show Text Threads Hide Frame Edges Hide Rulers	℃₩Y ₩H ₩R
Hide Guides Lock Guides ✓ Snap to Guides	策; て第; 企F7
Show Baseline Grid Show Document Grid Snap to Document Grid	יצב' א' א
Hide Style Name Colun	nn

Gott er að hafa hakað við Snap to Guides. Þá smella reitir að hjálparlínum með fjarlægðinni sem stillt er í Preferences í Guides&Pasteboard-Snap to Zone. F7-hnappurinn felur og sýnir hjálparlínur.

Grunnlínugrind

Baseline Grid

Grunnlínugrind eru ósýnilegar línur sem hægt er að láta texta leggjast að. Þannig er hægt að tryggja að meginmálstexti í samliggjandi dálkum standist ávallt á, þó á milli komi misstórar fyrirsagnir.

Preferences - Grid: Þar veljið þið bil milli grunnlínanna, t.d. 12 pt. fyrir 10 pt. letur. Einnig ákveðið þið hvar fyrsta grunnlínan er. Hún miðast við efri brún blaðs og því ber að taka tillit til spássíu að ofan.

ibh ese velesed mod ming eugiam inismolenis non	ibh ese velesed mod ming eugiam inismolenis non	
esecuatue facinim in exero consed do enim jure do	esequatue facinim in exero consed do enim iure do	
conummolore facillut praessecte eugait, vel er ilis	conummolore facillut praessecte eugait, vel er ilisi	
dolor sum am velis nostionummy nonsegu atums-	dolor sum am velis nostionummy nonsequ atums-	
an dignisl eugiatisim dolobor se feugue dio conseq-	an dignisl eugiatisim dolobor se feugue dio conseq-	
 uatio odo diatum volumsandre tat, ro commodolore	uatio odo diatum volumsandre tat. ro commodolore	
magna aut laoreetue consed te vel iril utatie do duis	magna aut laoreetue consed te vel iril utatie do duis	
nulla aute minisit velit lutpat.	nulla aute minisit velit lutpat.	
ibh exer si tat. Ut num do consectet accummy nullut	ibh exer si tat. Ut num do consectet accummy nullut	
at. Duipsum sandre dolobor perostionse conseq-	at. Duipsum sandre dolobor perostionse conseq-	
uip euguercinis at, siscidunt vent inis niam, volorp-	uip euguercinis at siscidunt vent inis niam, volorp-	
eros accumsan euguer ad min volobor suscidunt nos	eros accumsan euguer ad min volobor suscidunt nos	
nulla conseguat ilisseguatum init non henis eugiat	nulla consequat ilissequatum init non henis eugiat	
prat, si.	prat, si.	

Gluggi Window

Hér er vinnusvæðið ákveðið; sóttar verkfærakistur og faldar.

Arrange: Minnka vinnusvæðið, skipta því niður, sjá fleiri glugga m.m.

Neðst í valblaðinu sést hvaða skjöl eru opin í forritinu.

Arrange Workspace	Overprint Preview]		
Align	ж,		
Attributes			
Colour			
✓ Control	て第6		
Gradient	It work of al		
Info	1. verkenn		
Interactive	Dummy Sýna það, sagis það og avo sik er		
Layers			
Links	₹F13		
Navigator			
Output Preview	•		
Pages	F10		
Pathfinder			
Scripting	•		
Stroke	жв		
Swatches	F12		
Tags			
✓ Tools	F8		
Transform			
Transparency	企F10		
Trap Presets			
Type & Tables		Character	企業D
/ InDesign indd @ 1	01% [Overprint Preview]	Character Styles	①F1
Untitled_1 @ 81%	[Overprint Preview]	Glyphs	
onuneu-1@81%	[Overprint Freview]	Index	①F8
		Paragraph	企業F
		Paragraph Styles	F1:
		Story	
		Table	압F9
		Tabs	企ℋΤ
		Text Wrap	ЖТ

Hjálparbók Help

Hjálpin inniheldur bók með leiðbeiningum um aðgerðir í forritinu.

Leitarhnappur (Search) hjálparbókar gefur tækifæri til að finna fljótlega það sem beðið er um.

3.kafli Verkfæri

Nýtt skjal

Þegar búið er til nýtt skjal (cmd-N) þarf að skoða gluggann sem birtist. Þau gildi sem hér eru munu búa til stílsíðu A og hér er sett inn blaðsíðustærð prentgrips, spássíur, dálkafjöldi, bil á milli dálka m.m.

Síðuspjaldið

Þessi stika (F4) gefur heildarmynd af röðun síðna í skjalinu. Efst er reitur sem birtir stílsíður skjalsins og þar fyrir neðan eru efnissíður skjalsins. Efst til vinstri er lítill þríhyrningur en þar undir eru hnappar til að eyða út stílsíðum og efnissíðum og bæta inn nýjum síðum. Útlit spjaldsins má stilla að vali.

Í neðri glugganum sést hve margar blaðsíður skjalið er og bókstafurinn í miðjunni á hverri síðu sýnir hvaða stílsíða stjórnar þeim.

Hjálparlínu

Stýrilínur (hjálparlínur) eru hentugar þegar verið er að raða hlutum á síðu. Auðvelt er að sækja þær og fela.

Gefðu skipunina View - Show Guides til að birta stýrilínur.

Smellt er á reglustiku efst í glugga eða til vinstri, dregin niður stýrilína og sleppt á völdum stað.

Færa má stýrilínur með því að velja aðra hvora örina í tólastiku, halda niðri músahnappi á línu og flytja. Eyða má stýrilínunni með því að draga hana aftur út á reglustikuna.

Dálkar

Nokkrar aðferðir eru í boði við dálkagerð í In-Design. Setja inn tab-merki í textareit (eða beint í stikunni), tengja saman tvo eða fleiri textareiti með textaflæði og tilbúin dálkauppsetning.

Á myndinni er búið setja texta inn í fremri dálkinn, og er rauður + í hægri horni sem sýnir að framhald er á textanum.

Smellt er með ör valda í depilinn og smellt á næsta reit og flæðir þá textinn á milli reita.

ismodole niamcon sequatummy nit ipit lutpat, quis atum veriusto dolobor susto commy nisciduisi. ex eugiam iriuscilla feuisis modiate cor am volore dip etuerat. Ut ute commodolor sustrud magnim inis nulla consenit nonsenibh ero core eum nos nim dio erostio nsequis num volor se dit dolortin ulputate minit wismod dolore tat, quismodo cortie eum zzrilisi et esectem inim adig

Töflur með dálkastýringum

Auðvelt er að búa til töflur í InDesign. Það er gert á svipaðan hátt og í Word. Við veljum Type - Tabs og kemur þá upp stika fyrir ofan textann auk valglugga. Á stikuna má setja tab merki með músinni þar sem við á, og í valglugganum má setja inn tölugildi og uppfyllingarstaf.

Textajöfnun

Línujafnaður texti er jafn bæði að framan og aftan og er það algengasta formið í bókum, blöðum og tímaritum. Línujafnaður texti þarf að vera orðskiptur. Orðskipting felst í því að skipta orðum sem eru of löng til að komast fyrir í enda línu (á ensku er það ferli kallað *H&J* (hyphenation & justification). Stuttar línur sem eru línujafnaðar án orðskiptingar eru með miklum orðabilum og raunar er orðabil í línujöfnuðum texta nánast aldrei það sama í samliggjandi línum.

Vinstri jöfnun gerir textadálkinn jafnan að framanverðu, en skörðóttan að aftan. Orðabil eru þá ætíð jafnstór í öllum línum. Hægt er að velja á milli þess að orðskipta eða ekki, en sé það ekki gert verður textinn skörðóttari fyrir vikið hægra megin (í ójafna kantinum).

Hægri jöfnun gerir dálkinn ójafnan að framan en jafn að aftan.

Miðjusetning gerir textaflötinn skörðóttan bæði að framan og aftan; þyngd textans gengur niður miðjan dálkinn.

Óreglulegar útlínur textaflatar verða þegar textinn er látinn umlykja óreglulegt myndaform.

ismodole niamcon sequatummy nit ipit lutpat, quis atum veriusto dolobor susto commy nisciduisi. ex eugiam iriuscilla feuisis modismodole niamcon sequatummy nit ipit lutpat, quis atum veriusto dolobor susto commy nisciduisi. ex eugiam iriuscilla feuisis modJafnaður texti (neðsta lína vinstri)

magnim verat venis nim vullutet volupta tumsan vel ulla adip erostionsent utat, vercips usting essequatissi tin

Vinstri settur texti (lárétt jöfnun)

eliquat, sis et del ex estrud diat at lore tisl ute magna facilla ndiam, quisi ex erit dolobor summolo rperat ad molore

Hægri settur texti (lárétt jöfnun)

magnim verat venis nim vullutet volupta tumsan vel ulla adip erostionsent utat, vercips usting essequatissi tin

Miðju settur texti (lárétt jöfnun)

magnim verat venis nim vullutet volupta tumsan vel ulla adip erostionsent utat, vercips usting essequatissi tin

Jafnaður texti (neðsta lína miðjuð)

magnim verat venis nim vullutet volupta tumsan vel ulla adip erostionsent utat, vercips usting essequatissi tin

Jafnaður texti (forced justified)

magnim verat venis nim vullutet volupta tumsan vel ulla adip erostionsent utat, vercips usting essequatissi tin

Lóðrétt jöfnun texta

Vertical Alignment

Hægt er að jafna texta í reit svo hann jafnist við efri brún, neðri brún eða miðju reit Object - Text Frame Options-Vertical. Einnig má jafna texta lóðrétt í reitnum með því að velja Justify í Object - Text Frame Options-Vertical Justify.

Fjarlægð frá efri brún

Í sömu valmynd má velja hversu ofarlega í reit texti byrjar.

eliquat, sis et del ex estrud diat at lore tisl ute magna facilla ndiam, quisi ex erit dolobor summolo rperat ad molore eliquat, sis et del ex estrud

diat at lore tisl ute magna fac-

illa ndiam, quisi ex erit dolobor

summolo rperat ad molore

eliquat, sis et del ex estrud diat at lore tisl ute magna facilla ndiam, quisi ex erit dolobor summolo rperat ad molore

eliquat, sis et del ex estrud diat at lore tisl ute magna facilla ndiam, quisi ex erit dolobor summolo rperat ad molore

Texti í ramma

Ýmsar stillingar má gera á texta í reit með því að velja Object - Text Frame Options.

Fjarlægð texta frá ramma

Fjarlægð texta frá ramma er stillt með því að hægrismella á reitinn og velja Text Frame Options þar sem sett er inn gildi fyrir Inset Spacing. Æskilegt er að vanda til þessa svo texti verði ekki of nálægt sýnilegum ramma.

Stafastýringarblað

Character

Leturstýringarblaðið veitir skjótan aðgang að breytingum á texta sem valinn er.

Leturstýringarblað

Paragraph

Hér er beinn aðgangur að leturstýringum sem gilda fyrir þann stað sem textabendillinn er staðsettur í. Skipanir hér gilda fyrir alla efnisgreinina sem bendillinn er staddur í. Efnisgrein afmarkast af enter-return merki. (¶)

Reitbreytingarblað

Transform

Hér má breyta reitum, bjaga og skekkja valda reiti.

○ ○ ○ Transform Paragraph 🗢 Character	E
Minion Pro	•
Regular	•
T = 10 pt : A = (12 pt)	•
AV 🗘 Metrics 💽 AV 🗢 0	•
T 🗧 100% 📑 🎞 🚔 100%	•
Aª ≑ 0 pt T ≑ 0°	
Language: Icelandic	•

Orðskiptingar

Hyphenation

Þegar unnið er með dálka skal ætíð gæta þess að nota rétt hlutfall milli textastærðar og dálkbreiddar. Ef of stór texti, eða of mjór dálkur er notaður verður erfitt að jafna texta og skipta orðum á milli lína. InDesign hefur innbyggt orðskiptiforrit (velja íslenska orðabók í Dictionary í Preferences) og skiptist textinn þá sjálfkrafa á milli lína.

Orðabók

Dictionary

Fyrir kemur að orð skiptast ekki rétt á milli lína samkvæmt íslenskum orðskiptireglum. Þá er tvísmellt á orðið og sóttur gluggi Edit-Dictionary; sést þá orðið í Word-glugganum. Þar má sjá tákn þar sem skipting er möguleg, og hægt að breyta og ýta svo á Add-hnappinn og er þá rétta skiptingin komin inn.

eliquat, sis et	eliquat, sis et
	UCI GA GƏLIUU
diat at lore tisl	diat at lore tisl
ute magna fac-	ute magna fac-
illa ndiam, quisi	illa ndiam, quisi
ex erit dolobor	ex erit dolo-
summolo rperat	bor summolo
ad molore eliq-	rperat ad mol-
uat, sis et del	ore eliquat, sis
ex estrud diat	et del ex estrud
at lore tisl ute	diat at lore tisl
magna facilla	ute magna fac-
ndiam, quisi	illa ndiam, quisi

			Dic	tionary			
	Target: (	User D	ictionar	y	\$		Done
Lan	guage: (	Icelan	dic		\$		
Dic	tionary l	ist: A	dded Wo	ords	\$	-	
w	ord: um	~~~brot	-~~sfo	r~~~rit~	~in~	Ну	phenate
off~s	et~~~filmu					_	Add
orða	~~~bók					6	Auu
skjal	-ið.					R	emove
skjal	~~~ið					0	cinove
1 I	~~inqu						

Hópun Group

Hægt er að búa til nýtt form með því að hópa saman áður gerð form. Reitir af ýmsum gerðum (mynda-, textareitir og strik) má sameina með því að velja Object - Group. Hópa má hluti á ýmsa vegu og best er að prófa sig áfram. Hægt er að vinna með staka hluti í grúppunni með því að velja hvítu örina.

Pathfinder

steypir saman reiti sem valdir eru og smellt á viðkomandi hnapp á stikunni.

000 Pathfin	der A	lign		
9	P		Ð	9

Front to back

Lóðrétt fletting. Object-Bring to Front.

Step and Repeat

Skipunin endurtekur og stillir stöðu hluta, lárétt og lóðrétt.

Bilajöfnun hluta

Space align

Auðvelt er að jafna bil milli hluta í InDesign. Það er gert með því að velja Window - Align og fæst þá upp valmynd þar sem hægt er að ákvarða hvort jafna eigi hluti lárétt eða lóðrétt, hversu stórt bilið eigi að vera á milli og við hvað er miðað þegar hlutum er jafnað, hlutinn sjálfan, efri brún, miðju, neðri brún, vinstri eða hægri brún.

Ef Distribute Spacing er valið verður jafnt bil á milli hlutanna.

Undirstrikun

Underline Rules

Stilla má inn sjálfvirk strik sem fylgja þá textalínu, fyrir ofan, neðan eða hvorutveggja. Ákvörðuð er línuþykkt og litur, fjarlægð frá texta og lengd.

Efnisgreinar eru valdar með bendlinum og sótt undir Paragraph valblaðið (F11) Paragraph Rules, einnig er hægt að sækja glugga í stjórnborð undir ör Underline Options. Slegin inn þau gildi sem eiga við og OK, nota má Preview-hnapp til að prófa sig áfram. Dæmið til hliðar er gert með Underline Options og sést skipanaröðin í glugganum fyrir ofan.

faccum quam adiam, volesequisl iriure consequisis ad tio consequat, consed mod ercinci eu feuipsu mmodipsusci blam in vendre mod ese tio dolesequi blaoreet nonsendionum velessequat nostio odigniatum quismodolore eugue mod delit ute dolorem venis ad tat, con ut acip et, se magna commod et praessi.

Textaflæði um mynd

Text Wrap

Window - Type and Tables - Text Wrap (cmd T)

Texti flæðir utan um myndir, myndareiti eða textareiti. Hluturinn sem er ofan á textanum er valinn. Sett eru inn gildi fyrir fjarlægð sem óskað er að verði frá hlutnum að textanum.

Hægt er að láta texta fljóta í kringum myndir sjálfvirkt, t.d. alls staðar þar sem einhver litur er í myndinni. Þess þarf að gæta að reiturinn með myndinni liggi ofan á textareitnum. Það má tryggja með því að velja reitinn og síðan **Object - Arrange - Bring to Front.** Stýrt er hvort valinn mynda- eða textareitur er gegnsær eða ryður frá sér texta.

per susci blan ut loreet landit prat. ipis nonsed tatio odoluptate min exerci tin hendiat. ure et, core dio ea conullut irit lorperc ilisit nulluptat nostin henit ulla consequisl utpat amet, susc-

il in heniatue dolobore do conse

minit vulput ad magna con verci blamet in henim adignit, conse conse dionsed tat. tem voloreet loborem adignim euiisi iriustrud duismol oborem autate

feum endipis ad tio etueraestio consenit pratum ing endre facc-

Forstafur

Drop Cap

Sé efnisgrein valin (eða bendillinn þar staddur) má velja Window-Paragraph-Drop Caps og í þeirri valmynd velja Drop Cap stillingu. Með henni verður fyrsti stafur efnisgreinar felldur og stækkaður eins og sést hér til hliðar. Forstafur er settur þannig að í Paragraph-spjaldi er valið hversu margar línur hæð forstafs á að hafa.

msandipisl irit loreet, ver sissi. cilis at. wiscing erit el eratuercilis el ut aute cor ing eugait, vel delit am, seguis nulputat. in utat aliguat. Ut volore

Hæð forstafs ákvarðast af fjölda lína

000	
Transform 🗢 Parage	raph haracter 🕑 🕑
+)≣ 🗘 0 mm	≣+ ≑ 0 mm
*≣• ≑ 0 mm	
* ≣ € 0 mm	,≣ = 0 mm
‡A≣ ≑ 5	Ăa≣ ♀ 2
🗹 Hyphenate	1
Fjöldi forstafa	a valinn

Litir

Colour

Á litaspjaldinu eru litir valdir og blandaðir.

Gagnsæi (Transparency) og líðandi litablöndun.

Ef reitur er valinn þegar breytt er hér á spjaldinu litast reitur strax.

Undir örinni eru valin litakerfi. CMYK-litakerfið er notað þegar verið er að hanna prentgrip, RGB ef verið er að hanna fyrir skjá.

Litir eru blandaðir og síðan færðir á litaspjaldið með Add to Swatches.

Litakassi

Swatches

Með þesssum kassa (F12) má lita hluti og letur með þeim litum sem skjalið þekkir. Stikan birtir lista af litum í boði, efst eru hnappar fyrir liti á rammastrik, textalit og fyllinga lit. Þar við hliðina má stilla styrkleika litar í hlutfalli.

Reitir, letur eða strik er valið og síðan valdir litir úr litakassanum Swatches.

Rammar

Rammaspjaldið (cmd B) inniheldur valkosti fyrir sýnilega ramma á reitum.

Fylgiskjölum safnað

Preflight

Þegar fara á með verkið í prentsmiðju þarf að tryggja að öll fylgiskjöl komi með. Áður en In-Design er notað til að pakka saman myndum og skjali er gott að fara fyrst í Preflight og fá yfirlit yfir stöðu skjalsins.

Links Relink... Go To Link Edit Original newdoc.tif newdoc.tif PB 50 newfolder tif 51 object.tif 25 Embed File p3.tif pdf-press.tif Link File Info. pdf-press1.tif Link Information pdf-web.tif Sort by Name place.tif Sort by Page preferences.til ✓ Sort by Status prentun1.tiff Small Palette Rows printing.tiff save as.tif swatches.tif swatches1.tit tól.tif type.tif view.tif window.ti wordsave.ti ×-9 → 1 2 → 1 4

Package

Verki er pakkað saman með því að velja File -Package og safnar forritið þá saman öllum myndaskjölum sem fara til prentsmiðjunnar með In-Design-skjalinu í nýja möppu. Er þá komið nýtt afrit af öllu verkinu í sérstaka möppu.

Export

Hægt að breyta skjali í PDF-skjal. Þegar verk er sent áfram til vinnslu, í skrifborðsprentara, prentsmiðju eða til vefseturs, er auðvelt að senda það sem viðhengi ef vistað sem PDF-skjal. Nauðsynlegt er áður að athuga hvort allar myndir eru rétt tengdar.

Prentun

Print

File - Print opnar Print glugga með ýmsum valkostum. Prentara-uppsetning kemur fyrir þann prentara sem tölvan hefur aðgang að.

Á Pages spjaldi er tilgreint hvaða síður skuli prenta, 3-5,7,11 þýðir að síður 3, 4, 5, 7 og 11 prentast.

Í Copies reit er fjöldi eintaka skráður.

Collate - ef um fjölföldun er að ræða raðast síðurnar frá 1-11 í útprentun.

Prentun hefst strax og smellt er á Print hnapp gluggans.

Á Setup spjaldi er hægt að velja á milli að prenta þversum eða langsum með *Portrait* og *Landscape*.

Aðrar stillingar á spjaldinu gilda aðeins um PostScript-prentara og eru helst notaðar fyrir prentun á offsetfilmur í prentsmiðjum.

Preview glugginn er til að sýna hvernig prentverk kemur til með að líta út á blaði. Gæta skal að því að InDesign er næmt fyrir prentaragerð. Fjöldi stillinga er óvirkur sé tölvan ekki tengd PostScript-prentara. Prentsmiðjur notast við slíkan prentara í lokavinnslu sinni en offsetfilmur eru yfirleitt prentaðar á sérstaka Rip-prentara sem notast við PostScript stýringar.

	Print	
Print Pres	set: [Custom]	
Print	ter: Adobe PDF	
P	PD: Adobe PDE	
General	Setup	
Setup Marks and Bleed	Paper Size: A4	
Output	Width: 209 903 mm Height: 297 039 mm	
Graphics Colour Management	Offcat:	
Advanced	Orientation: 🕺 🗟 🔮 📾	
Summary	Gap	
		e
	Options	_
	Scale: 💽 Width: 100% Height: 100%	
	Constrain Proportions	
	🔾 Scale To Fit	
	Page Position: Centred	
-	🗌 Thumbnails: 🔶 🗘 Per Page	
	Tile: Overlap:	
	Print	
Print Pre	set: [Custom]	
Prin	iter: Adobe PDF	
F	PD: Adobe PDF	
General	General	
Setup		
Output		
Graphics	Pages	
Advanced	Pages: All	
Summary	Sequence: All Pages	
	Spreads	
	Print Master Pages	
	Options	
	Print Non-printing Objects	
	Print Blank Pages	
	Frinc Visible Guides and Baseline Grids	
(Dense Set) (		
PADE SETTIO	Printer Save Preser Cancel Print	

	Export PDF
Pres	eet: [Custom]
Ceneral Compression Marka and Bleeds Advanced Security Summary	Marks and Bleeds Image: Comparison of the second seco
Save Preset	Cancel Export

Safn

(Library)

Hægt er að búa til safn hluta með því að velja File - New - Library og gefa því nafn. Að jafnaði er mest gagn af safni ef sami hluturinn er notaður oft. Hlutir eru einfaldlega settir í safnið með því að draga þá yfir og afritast þá hluturinn yfir í safnið. Söfnin verða ekki stór í bætum þar sem þau geyma aðeins tilvísun í stað hlutanna ef um myndir er að ræða.

Þegar nota á hluti úr safninu eru þeir einfaldlega dregnir af safnspjaldinu og afritast þeir þá inn í skjalið. Hægt er að eiga mörg söfn og nota að vild.

Myndir í Library má flokka með nöfnum. Þetta er sérstaklega hjálplegt ef söfnin eru stór og er þá hægt að birta eingöngu ákveðna flokka. Tvísmellt er á myndirnar í safninu til að nefna hluti.

Safn vistast sérstaklega óháð skali og má sækja sama safnið úr öðrum skjölum.

F	Printer: Adobe PDF
Р	resets: Standard
<i>b</i>	Copies & Pages
c M	Copies: 1 Scollated Pages: All
	• From: 1 to: 141
(?) (Preview	(Save As PDF) (Fax) (Cancel) (Prin
	Export PDF
0	ant (Contard)
Pre	set: [Custom]
Pres	set: [Custom] 🔹
Pre: General Compression	set: [Custom]
Pre: General Compression Marks and Bleeds Advanced	Marks and Bleeds Marks -
Pre: General Compression Marks and Bleeds Advanced Security	Aarks and Bleeds Marks and Bleeds Marks All Printer's Marks Marks Marks
Pre: Compression Marks and Bleeds Advanced Security Summary	set: [Custom]
Pre: General Compression Marks and Bleeds Advanced Security Summary	set: [Custom]
Pre: Ceneral Compression Marks and Bleeds Advanced Security Summary	set: [Custom]
Pre Ceneral Compression Marks and Bixeds Advanced Security Security Summary	set: [Custom]
Pre Central Compression Marks and Bleeds Advanced Sourchy Summary	set: [Custom] Marks and Bleeds Marks All Printer's Marks Crop Marks Bleed Marks Copor Marks Megistration Marks Colour Bars Page Information Bleed and Slug Use Document Bleed Settings Bleed:
Pre Ceneral Compression Marks and Bleeds Advanced Source S	set: [Custom] Marks and Bleeds Marks Marks Type: Default Marks All Printer's Mark
Pre General Compression Marks and Bleeds Advanced Sountry Sountry Sountry	set: [Custom]
Pre Central Compression Marks and Electo Advanced Security Summary	set: [Custom] Marks and Bleeds Marks and Bleeds Marks Type: Default Crop Marks Weight: 0.25 pt Bleed Marks Weight: 0.25 pt Colour Bars Colour Bars Colour Bars Page Information Bleed and Slug Use Document Bleed Settings Bleed: Top: ‡3 mm Bottom: ‡3 mm Outside: ‡3 mm

1. verkefni Nýtt skjal

- 1. Nýtt skjal
- 2. Skjalið stillt, upprétt blaðsíða, spássíur 3 cm, opnur, 2 dálkar
- 3. Textdálkar teiknaðir
- 4. Texti sóttur
- 5. Skjal vistað

InDesign-Preferences-General skipun opnar glugga með ýmsum stillingum fyrir skjalið sem unnið er í. Stillið stikur, gæsalappir og orðabók.

Hér má setja inn stillingar sem gilda fyrir viðkomandi skjal. Þetta á m.a. við um mælieiningar, tólastillingar, *typógrafíu* o.fl.

Stillingar sem hér eru settar inn hafa áhrif á öll ný InDesign skjöl sem unnið er með eftir að stillingar eru gerðar án þess að hafa skjal opið.

Nýtt skjal búið til með því að gefa File - New -Document skipun.

Veldu stærðina A4 í New Document glugga. Stilltu spássíur á 3 cm og opnur.

Veldu upprétta síðu (*Portrait / Landscape*) og láttu textann vera í tveim dálkum (*Columns*).

Texti sóttur

Smelltu á textatólið á tækjastikunni og dragðu reit á leturflötinn, þá blikkar bendill og þegar farið er í valmyndina undir File og ýtt á Place, þá opnast gluggi. Veldu textaskjalið og smelltu á Open.

Place-glugginn líkist Open-glugga margra forrita. Í glugganum skal möppum flett þar til skjal er valið. Í gegnum Place-gluggann sjást grá skjöl og svört, gráu skjölunum höfum við ekki aðgang að, einungis svörtu skjölunum.

Athuga skal hvort reitur er valinn áður en Placeglugginn er sóttur og skoðað hvort valið er að setja nýjan hlut í stað valins hlutar, annars að taka af haka á **Replace Selected Item**.

Veljið texta og smellið á Open.

Vistun

Myndin sýnir valda möppu í Save As valmynd. Músarbendillinn bendir á hnappinn New Folder til að búa til nýja möppu. Sláið inn nafn fyrir skjalið í File name reit valmyndarinnar.

Myndin sýnir hvar búið er að gefa nýju möppunni nafn.

Gott er að temja sér þá reglu að öll verkefni eigi sína eigin möppu.

	Save As	
Save As	InDesign2.indd	
	📁 Indesign-bók	•
 Network MacintoshHD Desktop maggarosa Applications Documents Movies Music Pictures 	indesign-bók	
Format	: InDesign CS document	A V
New Folder		Cancel Save
Ný map	pa New Folde	ar
~	New Folde	
Name of	new folder:	
1.verkefr	ni	
	Cance	el Create
Nefnið möppur		

2. verkefni Stílsíður

- 1. Nýtt skjal vistað
- 2. Stílsíður búnar til handvirk viðbót sjálfvirk viðbót
- 3. Sjálfvirkt blaðsíðutal teiknað á stílsíður
- 4. Texti sóttur
- 5. Textareitir tengdir saman

Stílsíður

Stílsíður eru grunnar sem notaðar eru til að setja útlit á síður. Þetta á við um blaðsíðutal, hjálparlínur, myndmerki og fleira. Stílsíðan inniheldur efni og sér um að birta á þeim blaðsíðum sem hún stjórnar. Gott er að setja á stílsíður það sem á að birtast á sama stað á mörgum blaðsíðum skjals. Hægt er að vera með mikinn fjölda af stílsíðum í sama skjali.

Það fæst mikil hagræðing með því að nota stílsíður við umbrot á prentgripum þar sem unnið er með mismunandi útlit á síðum. Það má t.d. nota sérstakar kaflasíður, auglýsingasíður, mismunandi síður fyrir hvern kafla o.s.frv. Hægt er að setja útlit stílsíðna á síður sem búið er að vinna.

Stílsíða búin til

Fyrstu síður í bók, síður með töflum eins og efnisyfirliti og atriðaskrá hafa gjarnan annað útlit en síður bókarinnar. Vel getur líka farið á því að skipta um haus með hverjum nýjum kafla í bók og hvort tveggja kallar á nýja stílsíðu. Hana má búa til með svipuðum hætti og þegar ný síða er búin til með því að draga hana niður í **Pages** glugganum. Þegar búið er til nýtt skjal í upphafi (New Document) eru settar inn stillingar fyrir A-Master.

Smelltu á svörtu örina efst í vinstra horni Pagesgluggans.

Nú verður stílsíðan B-Master til. Tvísmelltu á hana, svo hún opnist í eigin glugga.

Sjálfvirkt blaðsíðutal

Sjálfvirkt blaðsíðutal er sett á stílsíður. Ef síðu er bætt við skjalið breytist blaðsíðutalið sjálfkrafa. Búið til textareit á stílsíðunni og styðjið á Cmd + 3 í því. Ef þetta er gert á stílsíðu birtist <A> ef stílsíðan heitir A. Ef þetta er gert á venjulegri síðu í skjalinu fæst viðkomandi blaðsíðunúmer, en röð blaðsíðna í skjali heldur sér, því sjálfvirka blaðsíðutalið á stílsíðu stjórnar blaðsíðuröðinni.

Opnaðu síðustikuna og gerðu nýja stílsíðu.

Settu blaðsíðutal inn á síðuna, með því að búa til textabox og slá inn í það Ctrl+3. Birtist þá <B>.

Margar stílsíður

Oft er birt kaflaheiti í haus ásamt blaðsíðutali og einnig er algengt að hafa fyrstu blaðsíðu hvers kafla öðruvísi en hinar, t.d. án hauss. Þetta kallar á fleiri stílsíður en auðvelt er að afrita eina og breyta lítils háttar.

Sæktu Window-Pages-gluggann. Hafa má þennan glugga opinn á meðan verkefnið er unnið.

Síðum flett

Hægt er að velja síðu með því að tvísmella á síðu í Pages-glugganum. Þetta á við um allar síður, einnig stílsíður.

Þegar smellt er á örina efst til vinstri í Page glugganum birtist listi með fjölda aðgerða.

Textaflæði

Tengja má saman textareiti þannig að sé of mikill texti settur inn í annan þeirra þá flæði afgangurinn sjálfkrafa yfir í hinn og fylli hann líka ef þörf krefur.

Búðu til nýtt skjal með File, New Document skipun. Búðu til staka síðu án Master-Text-Frame í New Document glugga.

Settu tvo nýja textaramma inn á síðuna. Hafðu rammana svipaða að stærð og lögun.

Sæktu texta með File - Place skipun. Veldu ör og smelltu á fyrri rammann en þá birtist neðst í hægri horni reitsins rauður +, smelltu þar á og svo á næsta reit, og flæðir þá textinn á milli.

Rammarnir hafa verið tengdir með þessum hætti og myndast ör sem bendir í sömu átt og textinn flæðir. Örin prentast ekki en gefur til kynna að texti sé of langur fyrir fyrri rammann og flæði sjálfkrafa yfir í þann síðari.

Nýjum blaðsíðum bætt við

Bæta má við nýjum síðum með því velja Insert Pages og staðsetja síður á ákveðnum stöðum, með valdri stílsíðu.

Pages - Insert Pages, sleginn inn fjöldi síðna sem setja skal inn, staðsetning þeirra og stílsíða.

Einnig má bæta við síðum handvirkt með því að draga nýju síðu inn af stílsíðuspjaldinu. Pages glugginn er opnaður og smellt á stílsíðu á efri hluta gluggans, músarhnappnum haldið niðri og síðan dregin niður fyrir skilflötinn.

Í glugganum sést þá tákn með ör sem bendir til þess hvar síðan kemur inn þegar músarhnappnum er sleppt.

Útlit á blaðsíðutal

Hafðu bendilinn í rammanum, haltu niðri Cmdlykli og ýttu á 3 til þess að fá inn sjálfvirkt blaðsíðutal.

Nú birtist bókstafur í glugganum sem tákn um blaðsíðutal sem birtist sjálfkrafa á öllum síðum svo fremi að þetta hafi verið sett á stílsíðu.

Á stjórnborðinu má velja leturgerð, leturstærð og jafna texta hægra- eða vinstramegin í textarömmum. Breyta má stöfum í feitletraða, skáletraða, undirstrikaða, skyggða, hásteflinga eða hástafi.

Breyta má línubili og bili milli stafa, snúa má hlutum, setja dálka á textaramma, stilla staðsetningu hluta og margt fleira. Veldu textarammann hægra megin í hausnum með blaðsíðutalinu og settu inn sama letur og leturstærð og áðan en hafðu blaðsíðutalið áfram hægri jafnað.

Haus settur á skjal

Þegar stílsíðan hefur verið valin sést að hún er auð að mestu nema að á henni er textarammi. Nú er settur inn haus, sem birtast skal á öllum síðum í skjalinu, með því að setja hann á stílsíðu.

Veldu stílsíðuna A-Master. Færðu blaðsíðuna til svo að sjáist vel vinstra megin á síðuhausinn.

Veldu textatólið í tækjastikunni og settu textareit vinstra megin á hausinn (sjá mynd).

Ritaðu kaflaheiti.

Fyrst er tvísmellt á A-Master, síðan dreginn reitur með textatólinu þar sem haus á að birtast á öllum síðum

3. verkefni Stílsnið

Útlitsstýringar

Í textavinnslu er mikilvægt að vinna skipulega, sérstaklega þegar unnið er við stærri verk. Stílsnið eru hjálpartæki þar sem hægt er að ákvarða leturgerðir, stærðir og annað snið texta og setja á valinn texta eða efnisgreinar á einfaldan hátt.

Þó algengast sé að vinna lengri texta í ritvinnsluforriti er einnig auðvelt að rita texta í In-Design og ef rétt hefur verið staðið að gerð stílsniða forritast textinn að hluta sjálfvirkt. Auðvelt er að flytja tilbúin stílsnið á milli verkefna.

Um tvenns konar stílsnið er að ræða. Stílsnið sem merkjast á valinn texta (Character Styles) og stílsnið sem taka gildi inni í efnisgreinum þar sem bendill er staðsettur (Paragraph Styles).

Stílsnið

Stílsnið flýta fyrir og gefa möguleika á að breyta leturgerðum alls staðar í skjalinu með einfaldri skipun.

Góð regla er að koma sér upp vinnulagi s.s. að kalla meginmálsletur, millifyrirsagnir, fyrirsagnir heitum sem lýsa notkun stílsniðanna.

Stillingar sem hönnuður vill hafa samræmdar fyrir texta í umbrotinu eru settar í stíl sem stjórnar útliti textans. Ef breyta þarf útliti alls textans er stílnum einfaldlega breytt og allur textinn í skjalinu breytist fyrirhafnarlaust.

Skjal stýrist af mörgum stílum. Meginmál, fyrir-

sagnir, kaflaheiti og millifyrirsagnir eru lýsandi heiti fyrir stíla. Stílum má reyndar gefa hvaða nöfn sem er.

Paragraph Styles glugginn er með efnisgreinastílum en Character Styles glugginn er með leturstílum. Sé bendillinn staðsettur í efnisgrein í textaramma eða sé allur texti í rammanum valinn má gera þann stíl virkan sem smellt er á í glugganum. Útlit textans (Character Styles) eða efnisgreinarinnar (Paragraph Styles) breytist þá til samræmis við stillingar stílsins.

Þegar hanna skal eða breyta stíl er Paragraph Style gluggi opnaður.

Á General spjaldi er tilgreint hvort stíllinn sé byggður á öðrum stíl (Based On) sem fyrir er og hvaða stíll (Next Style) verði á næstu efnisgrein á eftir þeirri sem þessi stíll stjórnar.

Í spjaldinu er lýsing á eiginleikum stílsins. Flett er niður gluggann til að setja inn leturstillingar fyrir stílinn og síðan smellt á ok.

Veldu allan textann í textarömmunum með því að setja bendilinn inn í eitthvern þeirra og gefa skipunina Edit, Select All.

Veldu nú leturgerðina Times New Roman á stjórnborðinu og 10 punkta stærð og hliðjöfnun (Justified). Stílsniðaglugginn er sóttur í Window-Type & Tables-Paragraph Styles (F11). Til að búa til nýtt stílsnið er valið New Paragraph Style og gefið heiti. Gott er að nota lýsandi heiti fyrir hvert stílsnið s.s. meginmál fyrir aðaltexta, fyrirsagnir, undirfyrirsagnir, millifyrirsagnir og myndatexti.

Fjöldi möguleika er á stýringum í stílsniðaglugganum. Meginmálsstílsniðið ætti ávallt að innihalda tengingu við grunnlínugrindina Align to Grid.

Stílar

staddur í.

f efra horni til vinstri í Stílsniðaglugganum er nýr gluggi með aðgerðum. Þar er búið til nýtt stílsnið og kemur þá upp valblaðið þar sem stílsniðinu er gefið nafn og skipanir settar inn. Einnig er hægt að velja útlit á letur og velja síðan þennan glugga og gefa heiti, því stílsniðið inniheldur þau gildi sem búið er að gefa í textann sem textabendillinn er

Stílsnið eru þarfaþing því að þau fela í sér stillingu á útliti leturs og efnisgreinum

General	General
Basic Character Formats	
Advanced Character Formats	Based On: [No paragraph style]
ndents and Spacing	Next Stude: [Same stude]
fabs	Ivext style. [Same style]
Paragraph Rules	Shortcut:
(eep Options	
Hyphenation	Colo Contraco
ustification	Style Settings:
Drop Caps and Nested Styles	[No paragraph style] + next: [Same style] + size: 10 pt - ligatures + align: justified, last
Character Colour	8 mm + hyphen weight: 0 + Grid Alignment: 8 aseline
OpenType Features	
Underline Options	
Strikethrough Options	*

Glugginn sýnir fonta, fontastærðir og fót (línubil)

General	Basic Character Formats
esaic Canacter rofmats Manneed Character Formats Indents and Spacing Tabs Paragapab Rules Keep Options Hyphenation Justification Drop Caps and Nested Styles Character Colour OpenType Faatures Underline Options Strikethrough Dotions	Font Family: Minion Pro 8 Font Style: Regular 8 Size: 10 pt 8 Leading: (12 pt) 8 Kerning: Metrics 7 Tracking: 0 8 Case: Normal 7 Position: Normal 7 Underline Ligatures No Break Strikethrough

Glugginn sýnir textajöfnun, inndrátt og grunnlínutengingu.

Paragraph Style Options		
Style Name	: mm	
General	Indents and Spacing	
Basic Character Formats		
Advanced Character Formats	Alignment:	Left Justify
Indents and Spacing		Balance Ranged Lines
Tabs		
Paragraph Rules	Left Indent:	0 mm
Keep Options	First Line Indent	0.mm
Hyphenation	That cine indent.	
Justification	Right Indent:	0 mm
Drop Caps and Nested Styles	Space Before:	0 mm
Character Colour	opuee bererer	
OpenType Features	Space After:	0 mm
Underline Options		
Strikethrough Options	Align to Grid:	All Lines
Preview		Cancel OK

Stafastíll - Character Styles er stílsnið sem notað er á valinn texta, orð eða stafi. Texti er valinn og merkt við stafastílinn.

€	[No paragraph style]
	fs
yles	fs2
h St	fyrirsögn2
grap	mm
Para	mm-inndr
	mm-punktar
Style	mt
cter :	verkefni mm
hara	verkefni-fs
Ľ	verkefni-mfs
ches	verkefni-mt
iwate	verkefni-undir fyrirsögn
-	
×	
2	<u>a</u> <u>m</u> 4

New Paragraph Style... Duplicate Style... Delete Style

Redefine Style

Style Options...

Load Paragraph Styles... Load All Styles...

Select All Unused

Small Palette Rows

45

4. verkefni

Litir

Litastilling

Í Colors glugganum er hægt að velja um hvort lita eigi texta, rammaflöt eða útlínur ramma.

Litir eru blandaðir og stilltir í Colours-glugga. Síðan er þeim bætt í litaspjaldið með því að velja Add to Swatches.

Blandið þrjá nýja liti; appelsínugulan, fjólubláan og ljósbleikan. Vistið litina í litaspjaldið.

1. Þrír nýir litir blandaðir

- 2. Þrír myndareitir
- 3. Rammar hannaðir, þykkt, litur, form
- 4. Litarömmum víxlað
- 5. Skjal vistað

Litir geta verið fölir og rómantískir. Landslag, rólegheit og jafnvægi.

Litir geta verið hörkulegir (agressívir). Upplýsing, fræðsla, fréttir.

Litaspjaldið

Swatches

Með þesssu spjaldi (F12) má lita hluti með þeim litum sem skjalið þekkir. Stikan birtir lista af litum í boði, efst eru hnappar fyrir lit á texta og grunna. Þar við hliðina má stilla styrkleika lita. Ef tvísmellt er á liti í spjaldinu sést litablöndunin. Hægt er að bæta við litaspjaldið með New Colour Swatch.

Rammar litaðir

Búið til þrjá reiti. Setjið rammagildi inn:

Þykkt, lit og form.

Veldu Stroke spjaldið (cmd-B) og stilltu breidd ramma (Width) á 8 punkta. Stilltu gerð rammans (Type) á punktalínu.

Flötur - Gulur

Veldu lit á punktana í Swatches:

Magenta

Veldu lit á auða svæðið á milli punktanna: Veldu í Stroke Cyan-lit á Gap Colour

Gap Tint 50%,

Gap - Color á grænt (Green)

Gap - Shade sett á 30%.

C=0 M=100 Y=0 K=0 C=0 M=0 Y=100 K=0 C=15 M=100 Y=100 K=0 C=75 M=5 Y=100 K=0 X C=100 M=90 Y=10 K=0 White blár-rot o 📕 -44 🔲 🛄 E New Colour Swatch... New Tint Swatch... New Gradient Swatch... New Mixed Ink Swatch... New Mixed Ink Group... **Duplicate Swatch** Delete Swatch... Swatch Options... Load Swatches... Select All Unused Add Unnamed Colours ✓ Name Small Name Small Swatch Large Swatch Merge Swatches Ink Manager...

Hide Options

Tint: 100 🕨 %

Ζ

0

🖙 or

[None]

[Paper

[Black]

C=100 M=0 Y=0 K=0

Hafið Colors gluggann opinn á skjánum. Veljið reiti, litið rammana með nýju litunum.

Litið einn flöt með Gradient Swatch.

5. verkefni Myndareitir

- 1. Myndreitir teiknaðir
- 2. Mynd sótt
- 3. Mynd skorin í rammann
- 4. Hlutum staflað
- 5. Hlutum dreift

Myndareitatólið hefur litla ör neðst í hægra horni hnappsins en það felur í sér að hnappurinn leynir á sér og að baki honum eru tveir hnappar til viðbótar. Með því að smella á hnappinn og halda músarhnappnum niðri birtast leyndu hnapparnir en þeir velja að búa til myndareiti með mismunandi lögun.

Veldu myndareitatólið og settu ferhyrndan ramma efst á síðuna.

Smelltu aftur á tólið og haltu músarhnappnum niðri og teiknaðu myndareit með nýrri lögun.

Mynd sótt

Mynd er sótt á sama hátt og texti. Valin er ör og mellt á myndramma og síðan er gefin skipunin Place.

Sækja má mynd með Place-skipun án þess að velja myndareit áður og kemur þá myndin með myndareit.

Ef myndareitur er sniðinn tómur er valin hvít ör og smellt á myndareitinn áður en mynd er sótt.

Sæktu myndir í fleiri en einn ramma.

Athugið að ekki er sama hvor örin er valin við staðsetningu mynda í reit.

Teiknaðu þrjá myndareiti með mismunandi lögun.

Myndir settar í ramma

Æfið að skera mynd í ramma til með svarta ör valda annars vegar og hvíta ör hins vegar. Stækkið ytri myndaramma og breytið innri myndaramma.

Notið hnappa á stjórnborði til að stilla myndir í myndareiti

1	€ \$}	관관
\$	535≥	DH

Lögun reita

Hægt er að breyta lögun á ramma með pennatólinu.

Eftir breytingu getur þurft að laga rammann til handvirkt svo að hann falli að myndefninu eða textanum. Benditólið valið og benda svo á einhvern litlu svörtu punktanna á rammanum, smella má með + og búa til nýja punkta eða - og eyða punktum.

Breyttu svo löguninni handvirkt með tólinu.

Hlutum staflað

Stundum hendir að einn rammi skyggir á annan svo að innihald hans sést ekki allt og á þetta bæði við um texta og myndir.

Þetta stafar af því að InDesign límir hluti inn á síður á tilviljunarkenndan hátt og stundum lenda þeir hver ofan á öðrum.

Röð hluta má auðveldlega breyta með því að velja hlut og gefa Object-Arrange skipun og velja svo einhverja af eftirfarandi skipunum:

Send Backward	Færa aftar um eitt lag
Send to Back	Setja aftast
Bring Forward	Færa fram um eitt lag
Bring to Front	Setja fremst

Líttu á myndirnar sem þú náðir í. Prófaðu að raða römmunum þannig að þeir skyggi hver á annan. Færðu þá síðan fram og aftur á víxl.

Snúningur

Auðvelt er að snúa hlutum og staðsetja þá á síðu en á þessu sviði eru umbrotsforrit margfalt öflugri en ritvinnsluforrit.

Hægt er að snúa hlutum handvirkt eða með því að slá inn gráður á stjórnborðinu og snúa má um hvaða ás sem er.

Þurfi að færa hlutinn eftir snúning er smellt á hann með benditólinu og hann dreginn til. Veldu rammann sem snúa á. Veldu snúningstólið af tækjastikunni. Smelltu snúningásnum niður og haltu músarhnappnum niðri og snúðu rammanum. Gerðu nokkrar tilraunir með því að smella snúningásnum niður á mismunandi stöðum.

Prófaðu að snúa reit með því að slá gráður inn á stjórnborðinu. Endurtaktu þetta síðan við hinn rammann.

Drop shadow

Object-Drop Shadow er rammaskipun. Hægt er að stilla

Drop Shadow er hægt að stilla eftir vali, bæði lit, þykkt og áferð skugga.

Feather

Hér er sami gluggi og að ofan, að viðbættri Feather-skipun - Rounded

6. verkefni

Strik, form

Teiknað strik og litað
 Skrifað á strik
 Striki breytt
 Myndir bjagaðar
 Myndir í textarennsli

Strik

Strik búið til með völdu áhaldi. Veljið textatólið (undir örinni í T), smellið á strikið og bendill blikkar. Vélritið texta, veljið textann í ritvinnslunni og sækið Type on a path undir Type-valblaðinu. Veljið options og setjið inn gildi.

Hægt er að velja á milli nokkurra ólíkra ferla enda er ör á hnappnum. Um leið og ferillinn hefur verið teiknaður og músarhnappnum er sleppt birtist textabendill fast við ferilinn. Breyta má lögun ferilsins eftir á.

Smelltu á textatólið.

Smelltu tólinu á síðuna (sjá mynd) og dragðu feril.

Sláðu inn texta.

Veldu textann með breyttu útliti hans.

Veldu ferilinn með hvítu örinni og breyttu lögun.

Athugaðu möguleika slíkra ferla með því að hægrismella. Til dæmis má miðjusetja textann á línuna, breyta halla hans.

Fríhendis-teiknitól

Veldu fríhendis teiknitólið og smelltu niður punktum sem næst hringlaga ferli.

Til að loka reitnum smellirðu í upphafspunktinn.

Hægt er að bæta við punktum til að sníða formið til og eyða punktum. Er þá valið undiráhald.

\$⁺

Letri breytt í strikamynd

Type - Create Outlines

Letur sem valið hefur verið með textatólinu er í raun afritað í útlínumynd með því að velja Type - Create Outlines.

UT NULLUM VELIT ALIQUAM ZZRIT LAND-IPIT AT, VER IPIT IPIT LUPTAT IN ELIS ERCI-LIT PRAESSIT AUGIAM QUISISSED TE MAGNA CON ESSE DOLOBORPER AUT LA FEU FACIPS-UM ILLUPTAT.

Hæð myndareits ákvarðar hæð línunnar sem reiturinn er í. Þó er hægt að velja að myndin fari niður fyrir línuna og verður myndin þá eins og Drop Cap. Svona myndareitum er aðeins hægt að eyða eins og texta.

Myndir inni í textarennsli

Hægt er að setja myndir inn í textareit og verða þær þá sem hluti textans og færast með honum. Á þetta einnig við um textareit, að setja má reit inn í reit.

Búinn er til lítill myndareitur einhvers staðar á síðunni og tekin inn mynd. Bæði reitur og mynd er sett í rétta stærð. Nú má velja reitinn með hlutatólinu og afrita það (Edit - Copy), eða klippa (Edit - Cut).

Nú er valinn staður í textanum með textabendli og límt (Edit - Paste).

cinibh et, sequatueros augait, quam, commy nos nullum eu faccumm odolorper sectem vullaoreet, sissequisit, si. pero ex ero commy nulluptat loreet, venim venit la feugiatie mincilit nos dolor sit vulla aliquisi.

ex et luptat, commy nonulluptat et el iurem do od te vulput nisciliquat ipit utpatummy nim quat verilit ad dolor in ulput ilisl ulluptatue modiam, sis nos dolestrud tet nit prat. Ut ulla feu feu ibla facin ullum velent lorem doluptat ullamco nsequiscin vullute dolore vent velenim nullam zzrillaorem ipsusto consequam elesectet eum zzrilit alit augiat iniamet at. exer sectem dolore dipit velis

Myndir

Ávallt er best að vista myndir úr myndaforritum í nokkurn veginn sömu stærð og þær eiga að verða í skjalinu. Það sparar bæði pláss og léttir útkeyrslu. Myndir mega þó vera stærri en aldrei minni. Miðjusetja má mynd í reit með Cmd + Shift + M.

Stækka má eða minnka mynd í reit með því að setja inn viðeigandi gildi í % á sniðstikunni.

Skölun á myndareitum

Skala má reit og mynd í réttum hlutföllum með því að halda niður Cmd + Alt + Shift um leið og reiturinn er stækkaður með hluttólinu.

Ef aðeins er haldið við Cmd takkann þegar skalað er, teygist myndin með reitnum.

Links

Þegar farið er með skjal úr umbrotsforriti á milli tölva, t.d. þegar farið er í prentsmiðju, týnast myndirnar oft enda fylgja þær ekki sjálfkrafa með umbrotsskjölunum. Mikilvægt er að muna eftir myndunum þegar skjalið er flutt.

Nú verður ein mynd flutt viljandi og hún síðan fundin aftur.

Það sem átt er við með að mynd týnist er að tilvísun í hana verður röng. Þetta getur auðveldlega gerst þegar umbrotsskjal eða mynd er fært til í tölvunni. Nokkuð algengt er að þetta gerist. Einnig kemur fyrir að mynd er breytt í myndvinnsluforriti eins og Photoshop eftir að henni var komið fyrir í umbrotsskjali. Í öllum slíkum tilfellum þarf að leiðrétta tilvísunina.

Til að kanna hvort allar myndir sé til staðar óbreyttar er gefin skipunin Links (F13).

Á Links spjaldi er myndalisti skjals og hægra megin sést á hvaða blaðsíðu myndin er vísuð til og merki fyrir framan þar sem tilgreint er hvort mynd hafi breyst eða týnst.

Ef mynd er týnd sést rautt merki.

Ef mynd hefur verið breytt sést gult merki.

Á litla spjaldinu er hægt að endurtengja mynd.

Þótt myndir gleymist þegar umbrotsskjal er fært á milli tölva er samt hægt að vinna við texta skjalsins og síður haldast réttar því að myndirnar birtast en eru mjög óskýrar.

Links	
berlin.jpg	👩 PB
characterstyle.tiff	2
cmyk2.tiff	2
dropshad2.tiff	<u>A</u> 2
garður.jpg	👩 PB

Links	e	Relink
newdoc.tif	PB	Go To Link
newdoc.tif	50	Edit Original
newfolder.tif	51	Update Link
object.tif	25	Embed File
p3.tif	16	Linbed The
pdf-press.tif	17	Link File Info
pdf-press1.tif	16	Link Information
pdf-web.tif	17	Sort by Name
place.tif	50	Sort by Page
preferences.tif	23	Sort by Status
prentun1.tiff	15	* Sort by Status
printing.tiff	15	Small Palette Rows
save as.tif	51	
swatches.tif	14	
swatches1.tif	14	
tól.tif	29	
table.tif	26	
type.tif	25	
view.tif	26	
window.tif	27	

7. verkefni Bæklingur

- 1. Nýtt skjal: stakar síður, **A**-lárétt, 1 dálkur.
- 2. Tvær blaðsíður, spássíur 2 mm
- Teiknið 3 dálka á hvora síðu: 10cm - 9,9cm - 9,8 cm 9,8 - 9,9 - 10
- 4. Spássíur á dálka
- 5. Brotmerking

O United-4 @ 116% IP3 <t

A-6 bls. prentað báðu megin Æormur og B-formur

Stýrilínur

Stýrilínur (hjálparlínur) eru mikilvægar í þessu verkefni því teikna þarf forminn (3 bls. á einn form A4 – 6 bls. prentast á eins örk). Þær er nauðsynlegar þegar staðsetja þarf hluti af mikilli nákvæmni og einkum á það við þegar raða skal hlutum oog handteikna síður.

Til eru bláar og grænar stýrilínur í InDesign. Bláar línur afmarka spássíur og dálkastillingar. Hægt er að breyta litum á hjálparlínum með því að fara inn í Preferences-Guides. Grænu stýrilínurnar má hreyfa að vild, þó ekki þær sem voru settar á stílsíður, þær verður að færa til á stílsíðunum sjálfum.

Stýrilínur eru settar inn með því að smella á reglustikurnar sem liggja við efri og vinstri brún skjásins, músarhnappi er haldið niðri og línan dregin út á skjáinn og sleppt þar.

Á stjórnborðinu má sjá nákvæma staðsetningu stýrilína í millimetrum þegar þær eru dregnar til. Stýrilínum er eytt með því að smella á þær og draga þær út af skjánum. Einnig er hægt að fela/birta stýrilínur með skipuninni View -Hide/Show Guides eða smella í neðsta reit í tólaboxinu.

Brotmerking

Teiknið fín strik þar sem blaðsíður mætast á formum. Byrjið fyrir utan blaðsíðu og látið ná 3 mm inn á síðu.

Neðstu myndirnar í tólakassanum velja hvort hjálparlínur sjást eða ekki

8. verkefni

Dagblaðaumbrot

Nýtt skjal í dagblaðastærð. Fyrirmynd er íslenskt dagblað. Gerið opnustílsíðu með blaðhaus.

Búið til fimm dálka, stílsnið yfir- og undirfyrirsagna, fyrirsagna, meginmáls, millifyrirsagna og myndatexta. Veljið hakaletur í meginmál.

Setjið eindálka greinar í ystu dálkana, a.m.k. 3 fréttir, hver frétt með einni mynd, á vinstri blaðsíðu og viðtal með mynd á hægri blaðsíðu.

Fyllið báðar blaðsíður, reynið að hafa sem minnst hvítt nema í spássíum.

Stækka má myndir allverulega ef eyður eru. Athugið ef myndin vill hylja textann, að fara í Text Wrap til að fletir ryðji frá sér.

Jafnið texta eftir að myndir hafa verið stækkaðar. Hreyfið textann til eins og ykkur finnst fallegt.

Passið að millifyrirsagnir verði ekki neðst í *spalta*.

Myndir eru vistaðar í 300 punkta upplausn fyrir prent.

1. Nýtt skjal, **A**, 5 dálkar

- 2. Stílsnið
- 3. Sóttur texti og myndir
- 4. Raðað, umbrot, hönnun
- 5. Orðskipting

Þótt táknin sjáist ekki lengur gera þau umbrotsforritinu kleift að staðsetja efnisgreinaskiptingar og setja inn bandstrik til að skipta orðum á milli lína ef textinn verður settur upp í dálka síðar.

Tvísmellt er á orðið með röngu orðskiptingunni, sóttur gluggi Edit-Dictionary, smellt á Hyphenate, klippt út tákn á röngum stöðum, límt á réttan stað. **A**d og Done.

)	Dictionary	
	Target: User Dictionary	Done
	Language: Icelandic	•
_	Dictionary List: Added Words	•
	Word: um~~~brot-~~~sfor~~~rit~~in~	Hyphenate
	off~set~~~filmu orða~~~bil	Add
	orða~~~bók skial-ið	
	skjal-10. skjal-~~ið still-~~ingu	Remove

Fyrirsagnastíll

Þegar búið er að setja útlit á fyrirsögn er hægt að búa til stílsnið með því að hafa bendilinn staðsettan í efnisgreininni og sækja New Paragraph Style. Eru þá stillingarnar inni og aðeins eftir að gefa stílsniðinu nafn. Gefðu stílnum nafnið Fyrirsögn. Settu stílinn loks á allar fyrirsagnir.

Fyrirsagnir þarf að klippa úr textanum og líma í sérstaka textareiti.

Alignment:	Centre
First Line Indent:	0 mm
Right Indent:	0 mm
Leading:	36-48 pt
Space Before:	0 mm
Space After:	0 mm
Character:	(Times Bold, 36-48 pt)
Baseline Grid :	Af

Meginmálsstílsnið

Flettu spjöldum gluggans og settu inn eftirfarandi stillingar:

Alignment:	Left Justify	
First Line Indent:	3 mm	
Right Indent:	0 mm	
Leading:	14	
Space Before:	0 mm	
Space After:	2 mm	
Character:	(Times, 12 pt)	
Baseline Grid (Preferences): 14 pt		

Millifyrirsagnir

Búið til stílsnið fyrir millifyrirsagnir. Þær eru ekki klipptar úr textanum heldur flæða með textanum.

Alignment:	Centre
First Line Indent:	0 mm
Right Indent:	0 mm
Leading:	14
Space Before:	2 mm
Space After:	0 mm
Character:	(Times Bold, 14 pt)
Baseline Grid: Af	

Fréttir, upplýsingar og afþreyingarefni er best að setja fram í stuttum, auðmeltum klausum. Lesturinn er hraður og athygli ekki djúp.

Lesandanum er hjálpað að melta upplýsingar í skömmtum og hönnuðurinn hefur tækifæri til að leggja áherslu á það, sem hann telur mikilvægast.

Framsetning á fréttasíðum dagblaða þarf að vera áleitnari en í bókum. Leturval, leturstærð og mjóir dálkar notaðir til að lesandinn geti lesið hraðar. Rammar, strik og rastafletir reynast vel. Reynt er að fylla uppí allar eyður, því dagblaðapappír er ekki fallegur, prentgripurinn þarf einungis að lifa í einn dag. Þó þarf að gæta hófs og varast, að fjölbreytnin verði að glundroða.

Myndefni er mikilvægt að staðsetja þannig með textanum að augað truflist sem minnst við lesturinn.

Lesandinn flettir blaði, stöðvast fyrst við myndir,, þar á eftir les hann fyrirsagnir og síðan hefst lestur á efninu ef áhuginn helst. Ef áhugi kviknar ekki, þá heldur lesandinn áfram að fletta. Hlutverk *umbrotsfólks* er að setja efnið fram á smekklegan en spennandi máta, svo líkur séu á að athygli lesandans haldist í opnunni og hann velji að lesa efnið.

9. verkefni Bók, leturval

Útlit bóka

Bækur eru fjölbreyttar hvað snertir hlutverk og útlit. Hefð er fyrir því hvað fyrstu síður bóka innihalda af efni. Fremstu síðurnar eru upplýsingar um bókina sem hlut annars vegar og upplýsingar um efni bókarinnar hins vegar.

Fyrsta síða bókar (ekki kápa) er kölluð fortitilsíða. Þar er einungis heiti bókarinnar í fremur smáu letri. Önnur síða er oft höfð auð en þar má setja upplýsingar um útgefanda og framleiðslu gripsins. Þriðja blaðsíðan er titilsíða, auk þess að gegna fleiri hlutverkum. Þar á að vera nafn höfundar, bókarheiti, undirheiti, nafn þýðanda, ef bókin er þýdd, nafn útgefanda og útgáfustaður. Titilsíðan er nokkurskonar andlit bókarinnar.

Ekki má kasta til höndunum við hönnun titilsíðunnar. Sjónrænn miðpunktur síðu liggur lítið eitt ofan við miðju. Ef textinn er miðjusettur, skal gæta þess að hafa hann á miðjum *sáturfleti* en ekki á miðri síðu.

Fjórða síða er kölluð útgáfuréttar- eða prentsagnarsíða eftir þeim texta, sem þar er að finna. Þar er alþjóðlega útgáfuréttarmerkið ásamt nafni þess eða þeirra, sem eiga birtingarrétt á efni bókarinnar (texta, myndum, teikningum o.s.frv.).

Svokölluð prentsögn geymir nafn prentsmiðjunnar, prentstað og útgáfuár. Prentsögnin hefur þýðingu fyrir lagalega stöðu hins prentaða máls. Á prentsagnarsíðunni er líka að finna

- 1. Nýtt skjal, A
- 2. Fortitill, titilsíða, rétthafasíða
- 3. Stílsíður, stílsnið
- 4. Leturval
- 5. Umbrot, orðskipting

ISBN númer bókarinnar í samræmi við alþjóðlegt kennitalnakerfi fyrir bækur, sem auðveldar skráningu og leit í skrám og tölvugagnasöfnum. Í ISBN númerinu er sérstök tala fyrir útgáfulandið, önnur fyrir forlagið, breytileg tala fyrir hverja bók og aftast er eftirlitstala.

Á eftir prentsagnarsíðu koma ýmsar tegundir texta, mismunandi eftir bókum. T.d. getur á fimmtu síðu verið tileinkun, einkunnarorð eða annað þess háttar. Oft er efnisyfirlit á þessari síðu. Eiginlegur formáli eða inngangur að bókinni á að hefjast á hægri síðu. Óháð umfangi fortexta skal megintexti bókar alltaf að byrja á hægri síðu, helst á eftir auðri vinstri síðu.

Kaflaskipti

Útlit á kaflaskilum er ákveðið sérstaklega fyrir hverja bók; það ræðst af efni og hlutverki bókarinnar. Mikilvægt er að upphaf kafla sé skýrt.

Í sumum bókum er nýr kafli látinn byrja á sömu síðu og síðasta kafla lauk og eru höfð minnst fimm línubil á milli. Í þessu tilfelli er gott að nota forstaf í upphafi kafla, hæfilega stórum tölustöfum eða hásteflingum. Jafnvel má nota fleiri en eina þessara aðferða saman.

Algengast er þó að nýr kafli hefjist á nýrri síðu; slíkar síður má kalla kaflasíður. Texta á kaflasíðu verður að færa niður um 20-30% af hæð sáturflatarins.. Niðurfærslan skal vera hin sama á öllum kaflasíðum í sömu bók. Oft eru hafðar fyrirsagnir á undan köflum. Þótt línufjöldi þessara fyrirsagna geti verið misjafn, skal niðurfærsla textans alltaf vera hin sama. Efstu línur kaflafyrirsagna eiga alltaf að vera í sömu hæð; fyrirsagnirnar verða þá missíðar, ef þær eru í mismörgum línum. Niðurfærslan þarf sem sé að vera nógu mikil til að lengsta kaflafyrirsögnin komist fyrir.

Nýjan kafla má hefja með upphafsstaf eða forstaf. Svo kallast stór stafur í upphafi efnisgreinar. Oftast er forstafurinn dreginn niður í textann og á að standa á grunnlínu í textanum, td. annarrar eða þriðju línu.

Í íslensku prentverki eru hefðbundin greinarskil þannig að fyrsta lína í efnisgrein er dregin inn. Fyrsta lína í kafla og fyrsta lína á eftir millifyrirsögn eru ekki greinarskil og ekki inndregnar, heldur full lína.

Í opnu bókar er leturflötur ákvarðaður þannig að meira bil er haft í spássíur út í skurð en minna í kjöl; meira bil fyrir neðan sáturflöt en ofan.

Með fjórum strikum hefur verið búinn til nýr flötur á blaðsíðunni. Það er flöturinn sem þessi texti liggur á. Stór flötur blaðsíðunnar inniheldur þennan grunnflöt.

10. verkefni

Læsileiki, áherslur

- 1. Plakat, **A**, hátt
- 2. Setjið 10 línur af meginmáli í þröngan dálk
- 3. Veljið letur miðað við markhóp
- 4. Setjið upp fleti miðað við áherslur

Leturfölskyldur

Leturfjölskylda er samsett af öllum stílbrigðum einnar leturgerðar. Flestar leturfjölskyldur hafa a.m.k. fjögur slík stílbrigði, grannt beint letur, *grannt skáletur*, **feitt letur** og *feitt skáletur*. Þau letur sem nú eru fáanleg hafa þó yfirleitt mun fleiri stílbrigði en þessi.

Flokkunarkerfi leturs

Hefðir um flokkun leturs eiga rætur að rekja til lausaleturs og handsetningar. Hér verða einungis kynntir tveir aðalflokkar. *Bókaletur* og *Steinskrift*. Bókaletur hefur mörg heiti, meginmálsletur, hakaletur, fótaletur og seriffaletur. Í verkefninu veljið þið bókaletur í meginmál en steinskrift í fyrirsagnir. Það gefur möguleika á að skoða andstæður í letri (kontrast).

Þetta eru bókaletur, eða meginmálsletur.

Belgur leturs hjálpar okkur að sjá mun á letri. Palatino hefur t.d. kringlóttari belg en Times. Þess vegna virkar sama punktastærð af Palatino stærra og tekur meira plass í línu en Times. Þetta þýðir að fleiri stafir komast fyrir í línunni ef um Times-letur er að ræða en ef sama leturstærð af Palatino er notað.

Þessi letur eru steinskrift. Innbyrðis eru þau ólík, skoðið muninn á a í letrunum.

Leturval

Leturval skiptir miklu máli og ætti ávallt að vera í samræmi við innihald textans. Til að fá tilfinningu fyrir leturgerðum er nauðsynlegt að þekkja flokka leturs og síðan að æfa leturval. Finna mun á letrum, leturstærðum og hvernig leturgerðir vinna með loftið umhverfis (flötinn). Sumt letur er hógvært, annað hörkulegt. Leturgerðir hafa mismunandi persónuleika.

Hæð belgs lágstafanna er kölluð x-hæð. Neðri brún x-hæðar er grunnlína letursins. Belgur stafanna hvílir á grunnlínu.

Bókaletur

Goudy Old Style Adobe Jenson Pro Palatino Times

Steinskrift

auglýsing auglýsing

Þessi tvö bókaletur eru í sömu stærð.

Efri línan er Palatino, neðri línan Times. Stærðarmunur sem þessi skiptir miklu máli þegar um lengri texta er að ræða s.s. í bók eða dagblöðum. Arial Helvetica Optima Gill Sans Futura

Leturfontur

Fullkomið safn stafa af einni stærð og einu stílbrigði sem samanstendur af hástöfum og lágstöfum, hásteflingum, tölustöfum, samsteypum og greinarmerkjum er einu nafni kallað *fontur*. Ekki eru þó ætíð í fontinum hásteflingar og samsteypur.

Einn fontur nægir yfirleitt til setningar á venjulegu lesmáli s.s. fyrir tímarit, blöð og bækur. Í einstaka tilfellum, s.s. við setningu stærðfræðieða tæknitexta, þarf að bæta við svokölluðum pi-fonti sem hægt væri að kalla grautarfont, því í slíkum fontum ægir saman alls kyns furðulegum táknum í einum hrærigraut.

Sértákn

Undir Type-valblaði má sækja *Glyphs*, og þar má sjá í töflu alla stafi og tákn viðkomandi fonts. Á spjaldi má síðan velja fjölbreytt tákn og myndletur.

Type-Glyphs er kassi með sértáknum sem hægt er að sækja tákn til viðbótar við texta. Veljið táknið með ritvinnsluna valda í textareit og tvísmellið á táknið og birtist það í textanum.

000							6
Glyp	Alternate	s for Selec	tion	_	_		Ŀ
Show 🗸	Entire Fo	nt		_			
	Small Ca	pitals From	Capitals	¢	0/	0-	
	Case-Ser	sitive Forn	ns	Þ	70	α	
	Discretio	nary Ligatu	res 🇖			•	
,	Denomin	ators		1			
	Diphthon	igs Forms		т	).		
	Historica	Forms		2			
	Standard	Ligatures		2	3	4	
•	Lining Fig	gures			<i>.</i>	.	
_	Oldstyle	Figures		0			
5	Ornamen	ts		9	:	;	
	Scientific	Inferiors				-	
1	Small Ca	pitals		6	Δ	R	
	Superscri	pt		w.	п.	D.	
0	Tabular F	igures		0	тт	т	
(	Slashed 2	lero Il Alternate		(T	H		
۰.	Access A	Alternate	-	Ξ.		- .	
Т	V	T	NA	NT	$\cap$	D	
)	N	L	IVI	IN	U	P	
-	n'		m'	T T	* *	T 1 T	
()	R	S			V	W	*
Ч,	1.	<u> </u>	.	<u> </u>	Ľ.,		Ŧ
Ainion Pro				Regular		122 -2	14
Fontur Fo		ontas	ntacíll		dun		
		ontas		Stækkull			
						mini	ткип

Uppskipting flata á blaðsíðum

Þegar plakat eða auglýsing eru hönnuð, er mikilvægt að gera sér grein fyrir markhópi. Hvað á að vera sterkast; mynd eða fyrirsögn? Í InDesign er auðvelt að raða hlutum á ýmsa vegu. Hönnuður setur sig í spor áhorfandans og skoðar úr fjárlægð og metur upplýsingagildi og læsileika. Eru of mörg aðalatriði á sömu opnu? Hvaða skilaboðum verið er að koma á framfæri? Hefur verkið skemmtigildi, afþreyingargildi, upplýsingagildi, fræðslugildi, fréttagildi? Aðalatriði – aukaatriði, uppfyllingarefni.

Við hönnun á forsíðu (leturval, myndaval, litaval) þarf hönnuður að hafa í huga leshópinn.

11. verkefni

Textavinnsla

Klippt og límt

Oft þarf að eyða, afrita og líma inn texta eða mynd. Til þess eru skipanirnar Cut, Copy og Paste. Þessar skipanir eru kunnar úr ritvinnslunni en í umbroti eru þær ekki síður mikilvægar.

Mjúk línuskipting

Mjúk línuskipting er til að skipta línu eins og venjulega án þess að búa til nýja efnisgrein. Bendillinn er settur inn þar sem koma á inn línuskipting og haldið niðri hástafalykli (Shift) á meðan stutt er á **Return-lykilinn** (ekki á talnalyklaborðs hlutanum).

Séu stýritáknin sýnileg (View - Show Invisibles) birtist lítið örvarmerki aftast í efri línunni. Mjúk línuskipting er oft notuð og gott er að æfa hana vel.

Leit og skiptileit

Edit - Find/Change er skipun til að finna/skipta um texta og hún er jafn gagnleg og þægileg eins og í ritvinnsluforritum. Sérstaklega er skipunin gagnleg þegar finna skal eða skipta um textabút sem kemur oft fyrir í stóru skjali.

- 1. Veljið orð og skiptið út fyrir nýtt
- 2. Notið skiptileit til að breyta leturútliti
- 3. Textdálkar teiknaðir
- 4. Texti sóttur
- 5. Skjal vistað

Einföld leit

Í efri reit, Find what, í Find/Change glugganum er sleginn inn texti sem finna skal og síðan smellt á hnappinn Find Next. Forritið les þá allt skjalið (sé merkt við Document) eða viðkomandi textareit og upplýsir þegar textinn er fundinn.

Þegar skipta á um texta er sleginn inn í neðri reitinn, Change to, sá texti eða leiðrétting sem koma skal í staðinn.

Þegar texti finnst má velja um:

Find next Leita áfram Change (skipta um texta) Leita áfram Change Skipta um texta og hætta leit Change All Skipta um texta sjálfkrafa í öllu skjalinu eða textaflæði. Find/Change glugginn hefur fjóra rofa:

Document	Leitað í öllu skjalinu
Whole Word	Leit bundin við heil orð
Case Sensitive	Leit án tillits til
	há- og lágstafa

Þetta er einungis textaleit án tillits til útlits en undir More Options er hægt að setja útlitsstillingar og leita eftir því og skipta auðveldlega um útlit á texta.

ind what:	▲	Done
ölusetningu	•	Find Next
hange to:	<u>A</u>	
olaðsíðutal	< 🗧	Change
Search:	Document	Change All
	Whole Word	Change/Find
- Find Format Set	Case Sensitive	Fewer Options
Find Format Set Paragraph Style: mm + align: centred + langua Grid Alignment: Basel	Case Sensitive tings Apple Chancery + Chancery + size: 24 pt + leading: ge: Icelandic + next column + Only Align First Line 1 ne	Fewer Options
Find Format Set Paragraph Style: mm + align: centred + langua Grid Alignment: Basel Change Format	Case Sensitive tings Apple Chancery + Size: 24 pt + leading: ge: lealandic + next column + Only Align First Line T ne Settings	24 pt + O Criear
Find Format Set Paragraph Style: mm + laign: centre4 + langua Grid Alignment: Basel Change Format Paragraph Style: tyrirso	Case Sensitive tings Apple Chancery + Size: 24 pt + leading: ge: Leandic + next column + Only Align First Line T settings gn2	24 pt + Ormat Clear Format

Find/Ch

Breiðari leit

Find/Change er hægt að nota til að finna öll tilfelli orðs og breyta útliti textans.

Edit - Find/Change skipun.

Ritað í Find What reitinn.

Smellt á More-Options-rofann og glugginn stækkar.

Valið í Find Format Settings skipanir og smellt á Change Format Settings hnappinn og breytt.

0	Find/Change	
Find what:	<u>A</u>	Done
nirði		Auto Page Numbering
Change to:	<u>A</u>	Section Marker
blaðsíðutal		Bullet Character
		Caret Character
Search: Story	÷	Copyright Symbol
Who	le Word	End of Paragraph
		Forced Line Break
Case	Sensitive	Inline Graphic Marker
- Find Format Settings		Paragraph Symbol
		Registered Trademark Symbol
Paragraph Style: mm + Apple C align: centred + language: Icela	hancery + Chancery + size: 24 pt + le ndic + next column + Only Alian First	Line 1 Section Symbol
Grid Alignment: Baseline	,,	Tab Character
		End Nested Style
		Right Indent Tab
Change Format Settin	gs	Indent To Here
Paragraph Style: fyrirsögn2		Format
		Em Dash
		Em Space
		En Dash
		En Spaca

Með því að smella í örina við hlið efri reits er hægt að velja tákn og merki til að leita að í skjali

5. kafli Læsileiki

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni. Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu.

Þegar við skoðum skrift og letur rekumst við á orð sem öðlast hafa sess í mörgum tungumálum og eiga rætur að rekja til erlendra tungumála. Orðið týpógrafía er eitt dæmi um þetta. Orðið er sett saman úr tveimur orðum sem koma bæði úr grísku. Á grísku merkir "Typos" form og "graphein" sem þýðir að skrifa í eða á. Latína yfirtók orðið typos og það breyttist í typus. Týpa kemur inn í íslenskuna frá Evrópu. Það má þýða orðið bókstaflega sem "týpuskrift" eða "skrifa með stöfum". Í báðum tilfellum er verið að lýsa hlut annars vegar (stafir, týpa) og starfsemi hins vegar (að skrifa).

Týpógrafía

Þegar við segjum að eitthvað sé týpískt þá meinum við eitthvað dæmigert, eitthvað sem hefur sömu einkenni. Þannig var upprunalega orðið notað í grísku. Í stafa- og leturgerð lýsir orðið týpa ákveðnum flokkum leturs. Týpógrafía er notað sem samheiti yfir leturfræði: leturval, leturstærð, leturhæð og leturbreidd og uppsetningu á leturflötum.

Týpógrafía er öll starfsemin eða aðgerðirnar sem þarf að framkvæma til að koma upplýsingum hins talaða orðs í myndrænt form.

Í upplýsinga- og fjölmiðlatækni er upplýsingum miðlað á myndrænan hátt og þarf hönnuður að hafa skilning á efninu og væntanlegum leshóp til að geta haft hámarkslæsileika að leiðarljósi.

RANNSÓKNIR Á LÆSILEIKA Í LESTRI STAÐFESTA AÐ LESMÁL AF HÁSTAFA-SETNINGU Í TEXTA ER ERFIÐARA FYRIR AUGAÐ AÐ NEMA Í LESTRI OG MINNK-AR LÆSILEIKA.

Umbrot er:

skipting textans í síður og dálka, staðsetning fyrirsagna, staðsetning mynda, staðsetning blaðsíðutals o.s.frv.

Til að hafa ávallt að leiðarljósi hámarkslæsileika lesmáls þarf reglur og nákvæmni og jafnvel smámunasemi er nauðsynleg.

Reglur eru margar og lærast hægt jafnt og sígandi við hvern prentgrip sem hannaður er. ÞÓTT TEXTI SÉ Í LAGI OG UPPSETNING SKIPULEG MEÐ KAFLAFYRIRSÖGNUM OG MYNDUM, GETUR HÖNNUÐUR FALLIÐ Í ÝMSAR GILDRUR.

RANNSÓKNIR Á LÆSILEIKA Í LESTRI STAÐFESTA AÐ LESMÁL AF HÁSTAFASETNINGU Í TEXTA ER ERFEDARA FYRIR AUGAÐ AÐ NEMA Í LESTRI OG MINNKAR LÆSILEIKA.

Hlutverk prentgripsins

Í upphafi skal endinn skoða. Hvaða lesendum er gripurinn ætlaður? Eftirtalið ætti að hafa í huga:

Er efnið þess eðlis að prentgripurinn verði lesinn oft og geymdur í bókahillu eða inniheldur hann upplýsingar sem eru lesnar einu sinni og svo hent?

Hvert er hlutverk prentgripsins?

Hvernig mun lesandinn nota hann?

Stundum þarf að velja á milli ljósmynda og teikninga. Ljósmyndir tengja efnið raunveruleikanum en með teikningum er auðvelt að draga athygli að ákveðnum atriðum.

Hönnuður lesmáls þarf að athuga, hver leshópurinn er. Höfuðatriðið er að gera sér grein fyrir hlutverki lesmálsins áður en byrjað er á hönnun þess. Þegar búið er að skilgreina væntanlegan lesendahóp og hvernig prentgripurinn muni verða notaður, er hægt að fara að taka rökstuddar ákvarðanir um stærð, letur, útlit og annað, sem skiptir máli.

Þróun skrifleturs

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu.

Hámarkslæsileiki lesmáls

Leturval og leturuppsetning: Einfalt og óformlegt letur Trúverðugleiki (ekki fontafyllerí) Hraði er mikilvægur (vel uppsett týpógrafía minnkar áreynslu lesturs) Auðvelt að hraðlesa Samþjöppun skiptir miklu (sem mest efni í lesbil augans) Nákvæmni er mikilvæg

Uppsetning

Lesendur eru ánægðir með úrdrátt úr efni Myndir og texti eiga að styðja hvort annað Hönnuður þarf að þekkja efnið til að geta tekið út spennandi atriði og myndir og lagt áherslur miðað við innihald efnis.

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Skýr framsetning Rétt leturgerð Rétt leturstærð Rétt dálkbreidd (línulengd) Réttur fótur (línubil)

Þessar fjóru leturgerðir eru steinskriftarletur, öll í sömu punktastærð, en ólík í teikningu.

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Myriad Pro 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilia meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

Peir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Futura 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji bað sama, b.e. lesi bað sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Helvetica 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman bá....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Verdana 7/9

Þessar fjóru leturgerðir eru hakaletur, öll í sömu punktastærð, en ólík í teikningu.

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Myriad Pro 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

beir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Palatino 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist friósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Times 7/9

Týpógrafía hefur verið til jafnlengi og letur. En útlit týpógrafíu tekur ávallt breytingum með nýrri tækni sem notuð er hverju sinni.

Þegar við notum tákn til að lýsa einhverju, verður form táknsins að vera nákvæmlega skilgreint (við þurfum öll að vera sammála um merkingu táknsins), svo það sé öruggt að skrifari og lesandi skilji það sama, þ.e. lesi það sama út úr tákninu. Fræðimenn hafa ýmsar skoðanir á merkingu fornra mynda sem fundist hafa teiknaðar á hellaveggi. Sumir fornleifafræðingar vilja meina að teikningarnar hefir verið teiknaðar í þeim tilgangi að töfra fram árangur við veiðar, aðrir vilja meina að merkingin tengist frjósemistrú. Flestir fræðimenn eru sammála um að ekki sé um listaverk að ræða heldur upplýsingar.

Þeir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð og línubil og línulengt eru hugsað saman þá.....

Notið ekki of mikið af feitu letri í meginmáli, því þá missir áherslan marks.

Feitletruð og skáletruð orð inn í texta gera áherslur en ofnotkun gerir óróleika.

Peir sem ekki þekkja týpógrafískar reglur hafa tilhneygingu til að velja óþarflega stórt meginmálsletur, en ef leturgerð, leturstærð, línubil og línulengt eru hugsað í samhengi er vel af stað farið.

Goudy Old Style 7/9

Bókaletur eða steinskrift

Í lengra lesmál er ráðlagt að nota hakaletur í meginmál en nota má steinskrift í fyrirsagnir. Það gefur möguleika á að skoða andstæður í letri (kontrast).

Bókaletur, eða meginmálsletur hefur haka sem mynda línu í grunninn sem hjálpar við samfelldan lestur.

Leturval skiptir miklu máli og ætti ávallt að vera í samræmi við innihald textans. Þá hefur það ekki síður mikla þýðingu að setja textann upp (layout/umbrot) í samræmi við innihaldið. Allt þetta veltur á hugmyndaauðgi þess sem verkið vinnur og að hann kunni grundvallarreglurnar læsileika.

Læsileiki leturs

Þar sem auga þjálfaðs lesanda nemur heil orð eða orðhluta, en ekki staka stafi, er augljóst að útlit orðanna skiptir miklu máli þegar lesið er.

Í læsilegu letri eru stafirnir teiknaðir með það í huga að þeir myndi orð. Þeir þurfa að halda sérkennum sínum en þó að falla fyrirhafnarlaust inn í orðin.

Meginmálstexti er venjulega lágstafir með hástafi í upphafi setninga og einstakra orða. Útlínur orðsins eru dregnar af upp- og niðurleggjum, broddum og punktum yfir stöfum og öðrum stafmerkjum, sérstakri hæð t og síðan af dráttum hvers stafs fyrir sig.

Texti sem eingöngu er settur úr hástöfum er hins vegar kassalaga og mun erfiðari aflestrar.

Lögun upp- og niðurleggja hefur því mikla þýðingu. Lengd þeirra er ekki það eina sem máli skiptir, heldur einnig útlit þeirra að öðru leyti, t.d. hvernig þverendar þeirra eru teiknaðir. Hin hefðbundna aðferð til að auka áherslu einstakra orða í texta er að nota *skáletur*. Kosturinn við *skáletrið* er að lesandinn greinir áhersluna við lestur en sér ekki leturbreytinguna þegar litið er á heildarflöt.

Hin hefðbundna aðferð til að auka áherslu einstakra orða í texta er að nota **skáletur**. Kosturinn við **skáletrið** er að lesandinn greinir áhersluna við lestur en sér ekki leturbreytinguna þegar litið er á heildarflöt.

Stafabil

Í allri setningu ráðast heildaráhrifin af samspili prents og pappírs. Þ.e. hvernig óprentaður pappírsflöturinn og prentaður textinn spila saman. Til að búa til síðu sem er í jafnvægi, en þó ekki grá og flöt, verða línur og orð að vera í sama "lit". Séu stafabilin of stór eða of lítil, myndast "blettir" á síðunni sem trufla augað í lestri. Stafabil á að ráðast af innra bili hvers stafs, hversu mikið loft er innan í stafnum: mikið loft krefst meira stafabils og öfugt.

Læsileiki veltur ekki eingöngu á stöfum, letustærð og stafa- og orðabilum, heldur ekki síst á línubili (fæti). Því lengri sem línan er, þeim mun meira bil ætti að vera milli lína.

Áherslur í texta

Hin hefðbundna aðferð til að auka áherslu einstakra orða í texta er að nota skáletur. Kosturinn við skáletrið er að lesandinn greinir áhersluna við lestur en sér ekki leturbreytinguna þegar litið er á heildarflöt.

Kaflafyrirsagnir

Bækur eru gerðar til að horfa á úr venjulegri lesfjarlægð. Ekki gott að nota mjög stórt letur í kaflafyrirsagnir (eða á titilsíður).

Alltaf skal hafa dálítið loft á milli kaflafyrirsagnar og efri brúnar sáturflatar. Fyrirsögnina er hægt að setja hvort sem er vinstrijafnaða eða á miðju og með föstu orðabili. Þótt millifyrirsagnir séu vinstrijafnaðar, mega kaflafyrirsagnir vera á miðju.

Miðjusettar fyrirsagnir eða millifyrirsagnir gefa jafnvægi og stöðugleika Orðum á aldrei að skipta á milli lína í fyrirsögnum, nema það sé óhjákvæmilegt vegna lengdar þeirra og reyna þá að skipta á þar sem orð er samsett.

Vinstrisettar fyrirsagnir eða millifyrirsagnir gefa spennu og hraða

Millifyrirsagnir

Um millifyrirsagnir gilda sömu reglur og um aðrar fyrirsagnir; þær mega vera vinstrijafnaðar eða miðjusettar með föstu orðabili, orðum þarf að raða snyrtilega í línur og forðast að skipta þeim á milli lína.

Millifyrirsögn má ekki vera neðar á síðunni en svo, að tvær, helst þrjár línur komist fyrir undir henni, annars verður að fytja hana efst á næstu síðu.

Í sumum tegundum texta er hægt að nota inngangsfyrirsagnir eða spássíufyrirsagnir.

Miðjusettar fyrirsagnir eða millifyrirsagnir gefa í skyn jafnvægi og stöðugleika.

Vinstrisett gefur í skyn meiri hraða og spennu. Vanda þarf meira til orðalags í vinstrisettum fyrirsögnum, og taka út smáorð og aukaorð eins og hægt er.

Inngangsfyrirsagnir

Inngangsfyrirsagnir standa fremst í efnisgrein og eru gjarnan hafðar á feitu letri, skáletri eða hásteflingum og fast orðabil er haft á milli þeirra og megintextans.
Spássíufyrirsagnir

Stundum eru fyrirsagnir settar á breiðar spássíur samsíða megintextanum.

Spássíufyrirsagnir eru fremur tilvísun í efnið en skil í textanum.

Blaðsíðutal

Síðutal er yfirleitt annaðhvort haft á miðri síðu eða víxlað (vinstra megin á vinstri síðu og hægra megin á hægri síðu). Hægt er að nota leturstærð megintextans, eða einum punkti minna ef síðutalið er á skáletri.

Í sumum bókum er blaðsíðutalið haft með stuttri textalínu ofan við sáturflötinn eða neðan við hann.

Gott er að staðsetja blaðsíðutal nær leturfleti en blaðskurði.

Síðutalið gegnir einföldu hlutverki í byggingu bókar og ætti því aldrei að vera leiksoppur týpógrafískra öfga. Í sumum bókum er þó hægt að leyfa sér að víkja frá leturgerð megintextans og setja síðutalið t.d. á steinskrift eða afmarka það hógværlega með punktum fyrir framan og aftan í miðri línuhæð.

Blaðsíðutitlar

Síðutitlunum er ætlað að auðvelda lesandanum að leita í bókinni. Stundum sýna þeir heiti bókarinnar eða nafn höfundarins, kannski hlutaheiti bókarinnar á vinstri síðu og kaflaheiti (stundum stytt) á hægri síðu.

Myndatextar

Myndatexta er best að hafa með smáu, skýru letri. Ef mynd grípur athygli lesandans þá les hann myndatextann hvernig sem hann er útlits. Ef miðjusett fyrirsögn er í þremur línum er fallegast að miðlínan sé lengst

Fyrirsögn í tveimur línum er fallegri ef neðri línan er höfð lengri

Greinarmerkjasetning

Hönnuðir þurfa að þekkja helstu reglur í greinarmerkjasetningu. Þeir taka við próförkum og þurfa að setja inn leiðréttingar í lesmál. Hér verður einungis tæpt á helstu atriðum greinarmerkjasetningar en vísað til kennslubóka í móðurmálsfræðum. Lögð er áhersla á, hvernig greinarmerki eru notuð í samræmi við hefðir prentlistarinnar eða týpógrafíunnar en þær hefðir hafa Íslendingar fengið frá Dönum og þeir aftur frá Þjóðverjum, sem hófu setningu texta með lausaletur.

Oft er misræmi í greinarmerkjasetningu, ekki síst með tölvuvæðingu almennings á undanförnum árum, þegar fleiri en fagmenn einir fóru að framleiða prentgripi. Týpógrafísk meðferð greinarmerkja er mjög á reiki og hér einungis tæpt á örfáum mikilvægum atriðum.

Greinarmerki	Notkun	Dæmi
Punktur	Punktur er settur á eftir málsgrein í samfelldum texta.	
	Ekkert bil er á milli punkts og orðs, sem fer á und- an, en eitt orðabil er á eftir punktinum. Setjið ekki tvö orðabil á eftir punkti. Það kemur illa út í orðabilajöfn- un í leturfleti.	
	Punktur er settur á eftir skammstöfunum og verða jafnmargir skammstöfuðu orðunum.	a.m.k. (að minnsta kosti) o.fl. (og fleira)
	Orðabil er aðeins sett á eftir síðasta punkti.	hrl. (hæstaréttarlögmaður)
	Síðastliðinn er eitt orð og er því aðeins einn punktur í skammstöfun.	sl. (síðastliðinn)
	Á eftir skammstöfunum úr metrakerfinu er ekki sett- ur punktur.	kg (kílógramm) m (motri)
	Á eftir skammstöfuninni kr. (króna) er hafður punktur.	m (meur)
	Ef skammstafanir eru í hástöfum er ekki settur punkt- ur á milli stafa.	FBM, ASÍ, NATO
	Punktur er settur ef um mannsnafn er að ræða.	Ó.R.G. (Ólafur Ragnar Grímsson)
	Þegar fyrri hluti orðs er skammstafaður en seinni hlut- inn ekki, er ekki settur punktur:	Khöfn, Rvík o.s.frv. Kaupmannah , Revkiav, o.s frv
	Ef seinni hlutinn er skammstafaður, er settur punkt- ur á eftir:	naapmannan, neynjari ololin ri
	Þar á meðal er skammstafað; þ. á m þ.e.a.s. enginn punktur á eftir á-inu.	
	Punktur er á eftir raðtölu.	I. (fyrsti), 43. (fertugasti og þriðji) o.s.frv.
	Dagsetningu: Ekkert orðabil er á eftir mánaðardeginum en orðabil á eftir mánuðinum. Dagsetningu má skrifa á skástriki og engan punkt á eftir raðtölunum.	20.12. 2002 20/12 2002
	Punktur er ekki á eftir raðtölu, ef hún er í sviga.	1) (fyrsti liður)

Greinarmerki	Notkun	Dæmi
Komma (,)	Hér verður tæpt á nokkrum reglum um lágmarks- kommusetningu en að öðru leyti vísað til kennslu- bóka.	
	Komma er sett á milli ótengdra liða í upptalningu.	Lóa, spói, hrossagaukur og stelkur eru vaðfuglar.
	Komma er sett á milli ótengdra setnina.	Hún fletti upp í símaskránni, fann númerið, hringdi í þrjótinn og las honum pistilinn.
	Setning inni í setningu, er afmörkuð með kommu.	Frágangur handrits, sem sent er prentsmiðju til setningar, skal vera endanlegur
	Liðir, sem felldir eru inn í setningu, eru afmarkaðir með kommu	Formenn stjórnarflokkanna, Davíð
	Ekki er haft bil á undan kommu en alltaf á eftir henni.	og Halldór, sátu fyrir svörum.
	Punktur stendur með kommu sem aðgreinir raðtölu- liði.	1., 2. og 3. liður í 6. kafla.
	Kommur eru ekki í utanáskrift bréfa	
Semikomma (;)	Semíkomma táknar skarpari skil í texta en komma en minna en punktur. Á eftir semíkommu er sett eitt orðabil og lítill stafur	Menn geingu berserksgáng móti vondri íslensku; það er undantekn- íng ef dönskusletta finst í íslensku
		(Stafsetning Halldórs Laxness.)
Tvípunktur (:)	Tvípunktur er settur, ef á eftir fer bein ræða, bein til- vitnun eða upptalning. Eitt orðabil er á eftir tvípunkti og ýmist stór eða lítill stafur. Höfundi er í sjálfsvald sett, hvort hann notar stóran eða lítinn staf í upphafi upptalningarinnar.	Í leiðara Morgunblaðsins stendur: "Víðs vegar um landið eiga sér nú stað þreifingar milli fyrirtækja um sameiningu eða nána samvinnu." (bein tilvitnun)
	Tvípunktur er einnig notaður til að aðgreina kafla og vers í biblíutilvitnunum; á undan blaðsíðutali, þeg- ar tímaritsgrein er skráð í heimildaskrá eða vísað til heimildar í texta; og á milli klukkustunda og mínútna: í þessum dæm- um er hvorki orðabil framan né aftan víð tvípunktinn.	Dagblöð á Íslandi eru þrjú talsins: Morgunblaðið, Fréttablaðið og Dag- blaðið. (upptalning)
		Lúk.3:9;
		Ný menntamál 7,1:6-15; (Þórberg- ur Þórðarson 1977:53):
		Húsið verður opnað kl. 20:30.
	Til að tákna hlutföll er notaður tvípunktur, t.d. í land- abréfi.	1:20000
	Tvípunktur notaður til að birta tíma er ekki með bil á milli.	kl. 04:35 - kl. 16:35

Greinarmerki	Notkun	Dæmi
Spurningarmerki (?)	Spurningarmerki er sett á eftir beinni spurningu og kemur í stað punkts eða kommu. Ef það kemur í stað punkts, fer stór stafur á eftir, annars lítill.	<i>"Er Davíð vinsælasti stjórnmálamað- ur á Íslandi?" spurði Jón Baldvin og virtist hissa.</i>
	Á eftir spurningarmerki í texta er sett eitt orðabil (þó ekki á undan aftari gæsalöpp).	Er þjóðin að ganga af göflunum? Ha?
	Á eftir óbeinni spurningu er ekki sett spurningar- merki.	Halldór spurði, hvort Davíð væri vinsælasti stjórnmálamaður á Íslandi.
Upphrópunarmerki (!)	Upphrópunarmerki er á eftir upphrópun eða staðhæf- ingu, sem höfundur vill hnykkja sérstaklega á. Það kemur í stað punkts eða kommu. Ef það kemur í stað	Húrra! Við erum komnir í úrslit. "Verðbólga komin í 80 prósent!" hrópaði blaðasalinn. Hann langar (!) heim. Mig hlakkar (!) til.
	punkts, fer stór stafur á eftir, annars lítill. Upphrópunarmerki er oft notað sem háðsmerki inn- an sviga.	
Svigar ()	Svigar afmarka innskot í texta. Texti getur staðið sjálf- stæður án þess sem er í sviganum. Ekkert bil er á milli sviga og orða innan þeirra. Ef punktur er á eftir seinni sviganum, er ekkert orðabil á undan punktinum. Ef orð kemur á eftir seinni sviganum, þá er orðabil á milli þess og svigans.	Flokksleiðtogarnir (Davíð og Halld- ór) deildu hart um Evrópusamband- ið.
Þrípunktur	Í mörgum forritum er þrípunktur sérstakt tákn.	Allir sungu við "Ekki benda á mig,
()	Þar sem hann er ekki sértákn, er hægt að rita þrjá punkta.	segir varðstjórinn"
	Þrípunktur er notaður til að tákna úrfellingu úr texta eða orði eða þá látinn koma í stað skammstöfunar- innar o.s.frv.	Hvar í fj er hún? Köttur úti í mýri úti er ævintýri.
	Venjulega er haft bil á undan úrfellingarpunkti og einnig á eftir, nema á eftir honum fari annað greinar- merki, t.d. gæsalappir:	
	Ef felldur er niður hluti orðs er ekki haft bil milli síð- asta stafs í orðinu og punktanna.	
	Ef fellt er niður eitt orð eða fleiri er bil á undan og eftir þrípunktinum.	